

**A magyar kultúra megismerése földrajzi tartalmakon
keresztül**

Kovács Petra

**Eötvös Loránd Tudományegyetem, Természettudományi Kar
matematika – földrajz tanári szak, negyedév
Tudományos Diákköri dolgozat**

Témavezető:

**Gerlang Vivien
egyetemi tanársegéd**

Budapest, 2023. január

TARTALOMJEGYZÉK

ELŐSZÓ, MOTIVÁCIÓ	4
1. ELMÉLETI HÁTTÉR.....	6
1.1. A hungarikumok.....	6
1.2. Világörökség	7
1.3. Néprajz	7
1.4. Nemzeti identitástudat fogalma és kialakulásának szakaszai.....	8
1.5. Múzeumpedagógia	9
2. A TÉMAKÖR HELYE A TANTERVBEN.....	11
2.1. Bevezetés.....	11
2.2. Az 5 – 6. évfolyam természettudomány kerettanterv	11
2.3. A földrajz kerettantervek bevezetője.....	11
2.4. A 7 – 8. évfolyam földrajz kerettanterv	12
2.5. A 9 – 10. évfolyam földrajz kerettanterv	12
2.6. Az 5 – 8. évfolyam hon- és népismeret kerettanterv	12
3. A 2020-AS NEMZETI ALAPTANTERV KULCSKOMPETENCIÁI.....	13
3.1. A kommunikációs kompetenciák	13
3.2. A kreativitás, a kreatív alkotás, az önkifejezés és a kulturális tudatosság kompetenciái	14
3.3. A személyes és társas kapcsolati kompetenciák.....	14
3.4. Az interkulturális kompetenciák	15
4. KUTATÁS A MAGYAR KULTÚRA MEGISMERÉSÉNEK, A HAZASZERETET, A NEMZETI IDENTITÁSTUDAT ERŐSÍTÉSÉNEK IGÉNYÉRŐL.....	16
4.1. A kutatás módszere	16
4.2. A tanári kérdőívekre adott válaszok.....	17
4.3. Szülői kérdőívek eredményeinek bemutatása	19
4.4. Tanulói kérdőívek eredményeinek bemutatása	22
4.5. Rövid összegzés	24
5. PROGRAMTERVEK	25
5.1. A programtervek elkészítésének folyamata	25
5.2. Tájszólások és nyelvjárások	27
5.3. A Kárpát-medencei népviseletek	28
5.4. Néphagyományok és népszokások a Kárpát-medencében.....	29
5.5. Hungarikumok.....	30
5.6. Nemzeti parkok és világörökségi helyszínek a Magyarországon	32

5.7. Nemzetiségek hazánkban és népcsoportjaink	33
5.8. Gasztronómia	34
5.9 Magyar mesterségek.....	35
ÖSSZEGZÉS ÉS JÖVŐBENI TERVEK.....	36
IRODALOMJEGYZÉK.....	38
MELLÉKLETEK	40

ELŐSZÓ, MOTIVÁCIÓ

„Kultúra annyi, mint tanulás; megszerezni, színvonalon tartani nehéz, elveszteni könnyű.”

Kodály Zoltán

Kodály Zoltán szavai a XXI. század rohanó világában is helytállóak. Véleményem szerint különösen fontos lenne napjainkban nagyobb figyelemmel lenni erre, hiszen, ha nem foglalkozunk a hagyományokkal, illetve azok megőrzésével, néhány évtizeden belül kikophatnak a köztudatból, holott kialakulásukhoz több száz évre volt szükség. Ezen felül, számos hasznos információval rendelkeznek arról, hogy hogyan és miként élték életüket az elődjünk néhány évtizeddel ezelőtt.

Dolgozatom motivációját és egyben célját annak igénye adta, hogy hagyományaink, kultúránk, nemzetünk értékeit a felgyorsult, globalizálódó és egyre inkább digitálissá váló világban is megismertessem és megszerettessem a fiatalokkal. Fő kérdésem, hogy hogyan lehetne köznevelés keretein belül (tanórán és főképp azon túli egyéb foglalkozásokon) vagy az iskolán kívüli programok során megvalósítani ezt. Erre azért is van szükség, mert a földrajz heti óraszámja egyre csökken, így annak ellenére, hogy a tantervek fejlesztési célként tűzik ki, nincs lehetőség arra, hogy ott ilyen jellegű tartalmakkal mélyebben foglalkozzunk.

A kitűzött cél elérése érdekében különböző szakirodalmakat dolgoztam fel, kutatást végeztem tanulók, tanárok és szülők körében, majd ezekre alapozva olyan feladatokat készítettem, amelyek támogathatják a gyermekek nemzettudatának kialakítását, erősítését. A témát elsősorban a földrajz tantárgy szempontjából vizsgáltam, hiszen földrajz órákon szó esik Magyarország földrajzáról, de számos egyéb tanóra során is előkerülhetnek ehhez kapcsolódó ismeretek. A dolgozatom fő kérdése tehát az, hogy földrajzi tartalmakon keresztül hogyan lehet a hazaszeretetet, nemzethez tartozás érzését erősíteni, a kultúránkat, hagyományainkat jobban megismertetni, megszerettetni.

A szakirodalmi bevezető kettős, az elején olyan fogalmakat tisztázok, amelyek a későbbi programtervek feladatai szempontjából fontosak. Ilyen a néprajzi táj, a hungarikum és a világörökség. Ezután a nemzeti identitástudat értelmezésével és kialakulásának szakaszaival foglalkozom. A programok megvalósítása során elsősorban múzeumokkal látok lehetséges partnerséget, ezért a múzeumpedagógia műfajának bemutatása is dolgozatom részét képezi. Ennek során példaként hozok néhány múzeumot, melyek a témakör feldolgozását segíthetik. A szakirodalmi áttekintés másik iránya az oktatási relevanciát hivatott bemutatni, amely során

kerettantervek kulcsszavas vizsgálatának eredményeit ismertetem. A tanterven túl a téma a kompetenciafejlesztésben betöltött szerepét is tárgyalom.

Az elméleti bevezető után egy kutatás leírása látható, amely arra irányul, hogy a jelenleg aktív földrajz tanárok, illetve 7 – 10. évfolyamos gyermekek szülei hogyan vélekednek arról, hogy mennyire lenne szükség a köznevelésben hazaszeretetről, nemzethez tartozás érzésének erősítéséről beszélni. Ezek mellett egy tanulói kérdőív is készült 7 – 10. évfolyamosok számára, melyben azt vizsgáltam, hogy ők miről és hogyan tanulnának szívesen ezen a nagy témakörön belül. Ebben a részben kitérek a kutatás módszerére is, valamint röviden összegzem a tapasztalatokat, eredményeket.

A kutatásban feltett kérdések válaszaira alapozva készítettem el a feladatokat, majd ezekből kisebb tematikai egységekre bontva félórás programterveket állítottam össze, amelyekben természetesen a tevékenységek tetszés szerint szabadon variálhatóak. Ezeknek a programoknak a középpontjában a magyar kultúra megismerése áll, valamint ezeken a feladatokon, játékokon keresztül a hazaszeretet, nemzethez tartozás érzésének erősítése a fő cél.

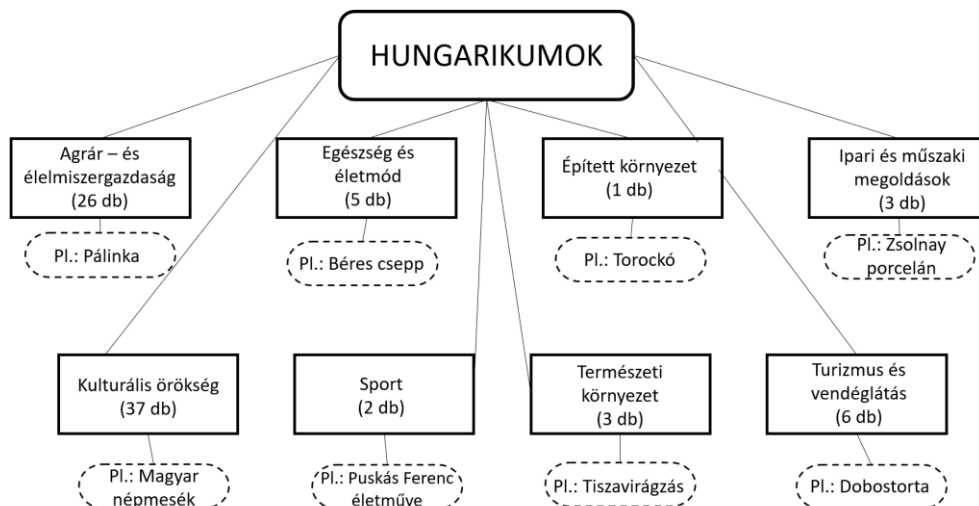
1. ELMÉLETI HÁTTÉR

1.1. A hungarikumok

A hungarikum törvény, mely 2012. július 1-én lépett hatályba, az alábbiak szerint határozza meg a hungarikum fogalmát: „Hungarikum: gyűjtőfogalom, amely egységes osztályozási, besorolási és nyilvántartási rendszerben olyan megkülönböztetésre, kiemelésre méltó értéket jelöl, amely a magyarságra jellemző tulajdonságával, egyediségével, különlegességével és minőségével a magyarság csúcsteljesítménye” (2012. évi XXX. törvény a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról, (1)).

A magyar nemzeti értékeken belül található hungarikumok megőrzendő és egyedülálló értékek, amiket szigorú szabályok mellett (nyilvántartás és kutathatóság) megőrizni, támogatni, védelmezni és ápolni kell. Emellett kiemelten fontos a széleskörű hazai és külföldi bemutatásuk, megismertetésük, valamint a köztudatban való megszilárdításuk.

A hungarikumokat nyolc nagy csoportra osztjuk, de az ezekbe tartozó értékek száma igen eltérő, melyet az 1. ábra mutat be.

1. ábra: A hungarikumok csoportosítása, a csoportokba tartozó értékek száma, valamint egy – egy példa (saját szerk. a (2) összefoglalója alapján)

Összefoglalva a különböző tájak értékei komoly eljárásban vesznek részt azért, hogy nemzeti értékké vagy hungarikummá válhassanak, és fontosságukat tovább erősíti a tény, hogy törvény született arról, hogy ez a folyamat miként valósulhat meg, keretet adva az eljárásnak. Emellett a konkrét, felsorolt példákból látszik, hogy nem csak a méltán híres, ismertebb értékek, mint a népi hímzések vagy a porcelánok lehetnek hungarikumok, hanem az olyan hétköznapi,

a mindennapokban előforduló apróságok és kulturális értékek, mint a Piros Arany, az Erős Pista, a magyar akácméz, vagy akár a Magyar Népmesék rajzfilmsorozat.

1.2. Világörökség

Az UNESCO az Egyesült Nemzetek Szervezetének Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete. Megalakulásakor, 1945. november 16-án, a létrehozásáról szóló megállapodást 37 ország írta alá. Jelenleg 193 tagállama van és 11 társult állama. Magyarország 1948. szeptember 14 - e óta tagja a szervezetnek.

A hivatalos, magyar nyelvű honlapja szerint a világörökség definíciója a következő: *„Az UNESCO 1972 – ben elfogadott Világörökség egyezményének célja az emberiség kiemelkedő értékkel bíró kulturális és természeti örökségének megőrzése. Az egyezményhez csatlakozó állam egyebek között kötelezettséget vállal arra, hogy a területén fekvő világörökségi helyszíneket óvja és megőrzi későbbi generációk számára is.”* (3).

Magyarországon nyolc helyszín szerepel az UNESCO Világörökségi listán: Dunai panoráma és Budai Várnegyed, Hollókő ófalu és táji környezete, Aggteleki-karszt és a Szlovák-karszt egybefüggő barlangrendszere, Pannonhalmi Bencés Főapátság, Hortobágyi Nemzeti Park, Pécs ókeresztény sírkamrái, Fertő kultúrtáj, Tokaji borvidék.

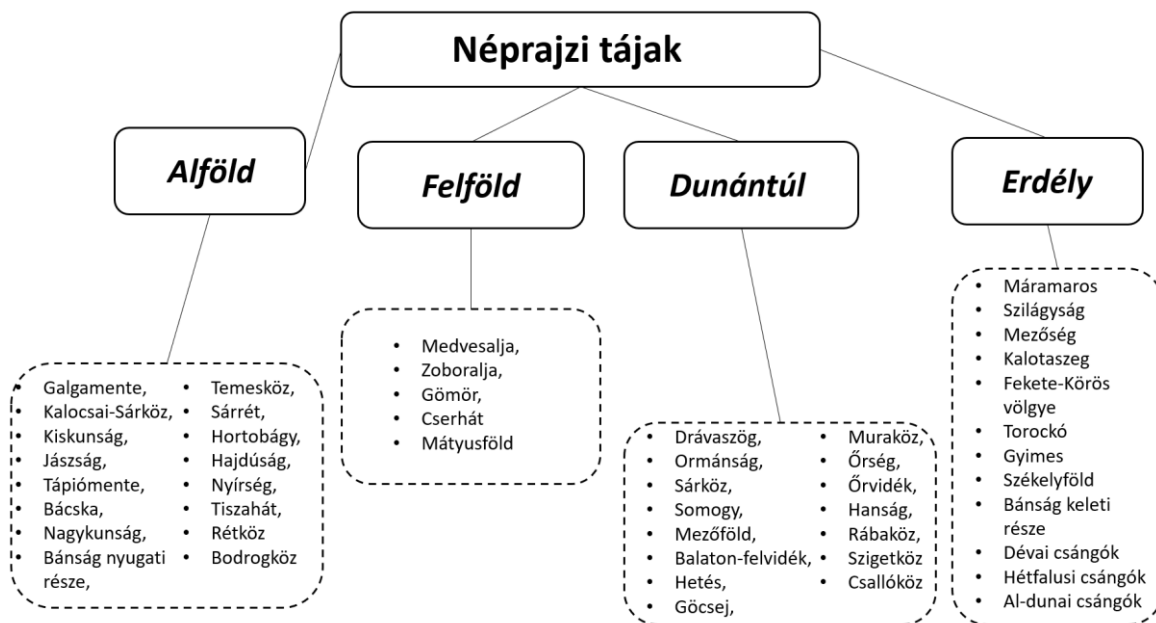
1.3. Néprajz

A néprajz témakör első lépése megérteni a táj szó jelentését. A Magyar néprajzi lexikon meghatározása szerint egy olyan területet nevezhetünk tájnak, ami a földrajza, növényzete, története és egyéb tényezők alapján egységes vagy összefüggő. Egy ilyen területnek a keretei és adottságai erősen befolyásolhatják, vagy hatással lehetnek az ott élő népeiségre, és annak kultúrájára is (Ortutay, 1982). Szemléltető példa az Alföld, ami nagy kiterjedésű, összefüggő, korlátozott állattenyésztési lehetőségekkel rendelkezik. Ennek hatása megjelenik a területén élő különböző népcsoportok kultúrájában.

A népi vagy néprajzi táj ezzel szemben nem igyekszik minden kisebb egységnek külön nevet adni, viszont elnevezései gyakran kapcsolódnak a területén élő nép vagy lakosság tulajdonságához, ami az összetartozásukra vonatkozik. Jelen esetben itt olyan jellemzőre gondolhatunk, mint foglalkozás, népviselet, népköltészet vagy épp a helyi népszokások.

A tájakon és néprajzi tájakon élők a népi vagy néprajzi csoportok, melyek jellemzői közé tartozik a sajátos történeti hagyomány, kultúra és egyedi nyelvjárás, ami ezáltal elkülöníti őket a környezetüktől (Ortutay, 1982).

Néhány nagyobb néprajzi táj például az Alföld, a Dunántúl és a Felföld (Észak-Magyarország). Az ezekhez tartozó kisebb néprajzi tájak a 2. ábrán láthatók.

2. ábra: A nagyobb néprajzi tájakhoz tartozó tájegységek (saját szerk. Balassa – Ortutay (1980) nyomán)

1.4. Nemzeti identitástudat fogalma és kialakulásának szakaszai

A nemzeti identitástudat megalapozására és alakítására talán soha nem volt jobban szükség, mint napjaink globalizálódó világában, amikor a nemzettudat kohéziós erejében és szocializációs hatásában fellazulási folyamatok figyelhetők meg (Nagy, 2000). A nemzeti identitás az alapvető identitástudat részét képezi, amely alapján az egyén egy nemzet tagjának vallja magát, a nemzethez való tartozásnak, illetve annak hagyományai és értékrendjével való azonosság tudata (Tőzsér, 2020). Ez leginkább a kultúra megismerésével alakítható ki, erősíthető. A folyamatban meghatározó a család szerepe, de az óvodai megalapozás és később az iskolai oktatás is fontos szerepet játszik. Az identitás fogalom két forrásból táplálkozik: a személyes (pszichológiai) és a szociális (történelmi) azonosságtudatból (László, 2005). A személyes és szociális identitástudat szorosan összekapcsolódik, így jöhet létre az öntudat. Az öntudat fontos alkotóeleme a nemzeti identitástudat kialakulásának. Önbizalmat, pozitív érzéseket vált ki, mely erősíti a nemzeti hovatartozás tudatát. Magyar reprezentatív mintán (Csepeli, 1998) a felnőttek nagy része a nemzeti azonosságát az énképe elengedhetetlen kritériumának tekinti. A nemzeti identitás kialakulása viszonylag hosszadalmasabb folyamat, mely az életkor előrehaladtával rajzolódik ki. Az identitásnak különböző összetevői vannak, melyeket három csoportba sorolnak. A viselkedéses összetevők mellett szerepelnek az affektív és kognitív csoportba sorolható elemek is. Ezekhez a gyermek – és serdülőkorban különböző

reprezentációk tartoznak. Az affektív összetevők között az attitűdhöz, viselkedéshez kapcsolódó reprezentációk jelennek meg leginkább. A kognitív elemeknél a gyermekek önmagukra és társaikra vonatkozó ismeretei mellett az országgal, nemzettel kapcsolatos földrajzi és kulturális ismeretek is megjelennek. A viselkedéses összetevők leginkább a nemzeti azonosságtudattal hozhatók össze, hiszen a szokásokkal és rutinokkal azonosíthatók (Dancs, 2016). Az identitástudat nem egy állandó állapot, hanem egy folyamat, hiszen belső motiváció hatására folyamatosan változik (Barna, 2011).

A magyarságtudatot különböző nemzeti, kulturális intézmények bevonásával is erősíteni lehet. Ezek mellett az azonosságtudat megőrzésében különböző intézményekre van szükség, melyek lehetnek a köznevelés intézményei, a család, a különböző folklór csoportok, a vallási közösség és különböző média felületek (Barna, 2011). Ha ezek nincsenek, szinte lehetetlen megőrizni az identitástudatot.

A Kárpát-medence területén élő magyarság körében jónéhány kutatást készítettek az elmúlt 25 évben, melyek leginkább arra fókuszáltak, hogy hogyan élük meg magyarságukat az adott országban, hogyan értékelik a nemzeti azonosságtudatukat. Ezeket a kutatásokat röviden Tózsér Anett Polgári Szemlében megjelent tanulmánya mutatja be. A történelem folyamán akadtak olyan helyzetek, események melyek során a határok változtak, így voltak, akik akaraton kívül a mai Magyarország területén kívülre kerültek. Számos helyen olvasható, tapasztalható, hogy sokszor a külhoni magyarok nemzettudata milyen erős, illetve, hogy külső nyomások ellenére is kitartanak a nemzeti identitásuk mellett. A 2000-es évek vizsgálati eredményeit összevetve az Erdélyben élő magyarok legbüszkébbek a magyarságukra, míg ezzel szemben a Vajdaságban, illetve Magyarország területén élők pedig a legkevésbé (Tózsér, 2020). Ezen kutatások eredményeit alapul véve is látszik, hogy mennyire szükséges lenne a mai rohanó világban több időt fordítani a magyar kultúra megismerésére, hiszen számos olyan eleme van, melyek miatt büszkéek lehetünk arra, hogy magyarok vagyunk. A Kárpát-medence területén számos olyan kisebb-nagyobb közösség él, melyek nemzeti identitástudata példamutató lehet bármely más népcsoportnak.

1.5. Múzeumpedagógia

Ugyan több iskolai tantárgy tartalmában is vannak olyan elemek, amelyek a hagyományainkkal, kultúránkkal, értékeinkkel foglalkoznak, azonban ezek igazán mély, tantárgyakon átívelő, komplex megismerésére a nagy mennyiségű tananyag és az alacsony óraszámok miatt nincs lehetőség. Ennek következtében gondolkoznunk kell olyan lehetőségekben is, amelyek tanórán

kívül valósulnak meg. A múzeumpedagógiai foglalkozások jó platformot jelenthetnek a nemzettudat erősítésében.

A múzeumpedagógia fogalmát Pereces Ágnes a következőképpen határozza meg: „*A múzeumpedagógia az iskolán kívüli ismeretátadással foglalkozó, múzeumi keretek között zajló pedagógiai oktató - nevelő tevékenység, melynek alapja a múzeumi gyűjtemény és kiállítás, épül a formális, iskolarendszerű oktatásra és figyelembe veszi a korosztályi sajátosságokat*” (Pereces, 2010). A múzeumpedagógiának vannak közvetett és közvetlen céljai is. Az utóbbiba a múzeumi gyűjtemények, kutatási eredmények élményszerű átadása tartozik, míg az előbbibe a jövőre vonatkozóan egy múzeumlátogató generáció nevelése a fő cél, melyhez hozzátartozik az is, hogy a múlt szellemi és tárgyi örökségét is megbecsüli (Pereces, 2010). A múzeumban történő foglalkozások leginkább óvodától a középiskoláig segítik a kiállítások mondanivalóját feldolgozni, ezek minden esetben az életkori sajátosságokhoz igazodnak. Egy-egy múzeumpedagógiai foglalkozásnak akkor van igazán haszna, ha ezt az iskolai tanítási-tanulási folyamatba is bele lehet építeni. A foglalkozásoknak többféle megvalósítási lehetősége van (pl. verbális kommunikáció, játékosság), céltól és korcsoporttól függ melyik a legalkalmasabb.

A magyar kultúra megismerése kapcsán számos magyarországi múzeum szóba kerülhet. A beltéri múzeumok mellett szerepet kaphatnak még a skanzenek, amelyek tulajdonképpen szabadtéri néprajzi múzeumok. Hazánkban jelenleg tizenhárom skanzen található. Ezek közül néhány ismertebb: Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum, Szennai Szabadtéri Néprajzi Gyűjtemény, Szabadtéri Néprajzi Múzeum - Ópusztaszer, Sóstói Múzeumfalv - Nyíregyháza, Hollókői Falumúzeum. A beltéri múzeumok közül a budapesti Néprajzi Múzeum kiemelendő, amely teljes mértékben a magyar kultúra megismerésére fókuszál. Emellett számos településen található helytörténeti múzeum, ahol vannak néprajzi tartalmú kiállítások. Ezeken kívül a magyar mesterségek bemutatása céljából érdemes kiemelni a különböző vadászati, halászati kiállításokat is, melyek néhány vidéki kastélyban érhetők el. A pákászok világához kapcsolódóan is találunk információkat például a Fővárosi Állat – és Növénykert Pákásztanya nevezetű bemutatóhelyén.

Az előbbieken felsorolt múzeumok alkalmasak lehetnek arra, hogy a tanulók iskolán kívüli programok során átfogóbb képet adjanak a magyar kultúráról, mélyebben beleláthassanak a népi élet jellegzetességeibe, hiszen ahogy már a korábbiakban is említettem, az óraszámok nem teszik lehetővé, hogy ezeket a témákat részletesebben tárgyaljuk a köznevelés keretein belül.

2. A TÉMAKÖR HELYE A TANTERVBEN

2.1. Bevezetés

A szakirodalmi megalapozáshoz elengedhetetlen, hogy a tantervi vonatkozásait is tekintsük a témakörnek. A különböző tantervekben azt néztem meg, hogy hogyan jelenik meg a hazaszeretet, a nemzethez tartozás érzésének erősítése, a kultúra megismerésével kapcsolatban milyen elvárásokat támasztanak fogalmi és társadalmi szempontból. A 2020-as Nemzeti Alaptantervet vizsgáltam, illetve az ehhez készült 5 – 6. évfolyamos természettudományos, a 7 – 8., illetve 9 – 10. évfolyamos földrajz kerettanterveket. Ezek mellett az 5 – 8. évfolyamra készített hon- és népismeret kerettantervvel is foglalkoztam. Azért ezeket vizsgáltam, mert a természettudomány tantárgyra épül a későbbiekben a földrajz, illetve a hon- és népismeret által tanított ismeretekből is táplálkozik.

A különböző kerettantervekben kulcsszavas keresést alkalmaztam. A kulcsszavak melyeket ehhez felhasználtam a következők voltak: hazaszeretet, nemzeti identitástudat, hagyományörzés, néphagyományok, magyar kultúra, hungarikumok, népviselet, néprajz, világörökség, nemzetiségek.

2.2. Az 5 – 6. évfolyam természettudomány kerettanterv

A tantervben nem szerepel kifejezetten a hagyományörzéssel vagy a kultúra megismerésével kapcsolatos témakör, ezen felül a kompetenciák között sem jelenik meg egyértelműen fejlesztési területként. A kerettantervben szereplő feladatötletek közül néhányban megjelenik hazai élővilág (pl. hazai háztáji és vadon élő állatok összehasonlítása, hazai erdők feltérképezése).

2.3. A földrajz kerettantervek bevezetője

A kerettanterv bevezetőjében a következő olvasható a földrajzról: „*A földrajz a természet – és a társadalomföldrajz, valamint a regionális tudomány mellett számos földtudományt képvisel a közoktatásban, integrálja a földtani, a légkörtani, a hidrológiai, a talajtani és planetológiai – csillagászati tudást, valamint megjelenít gazdaságtudományi, szociológiai, demográfiai, etikai, néprajzi, politológiai ismereteket is*” (Kerettanterv 2020). Látható tehát, hogy a földrajz szorosan kapcsolódik számos egyéb tudományághoz, természet- és társadalomtudományos tartalmakat egyaránt közvetít. Jelen dolgozatban tárgyalt témák és feladatok a tantervben említettek közül, elsősorban a szociológia, a demográfia, az etika és a néprajz területeihez kapcsolódnak.

2.4. A 7 – 8. évfolyam földrajz kerettanterv

A 7 – 8. évfolyamon nyolc nagy témakör szerepel, melyek közül háromban kap szerepet a kultúra megismerése. A közvetlen lakókörnyezetünk, Magyarország, illetve a Kárpát-medence földrajza témakörei kapcsolhatók ide. Ezek tanulása során megismeri a szűkebb és tágabb környezetének természeti és kulturális értékeit, képes ezek bemutatására. Mindemellett rendelkezik egy megfelelő alapokon fekvő magyarság és Európa-tudattal. Törekszik arra, hogy megőrizze a nemzete kulturális értékeit.

2.5. A 9 – 10. évfolyam földrajz kerettanterv

A 9 – 10. évfolyamon tíz nagy témakört fogalmaz meg a kerettanterv, melyből körülbelül fele-fele arányban jelennek meg természet- és társadalomföldrajzi témák. Magyarország és Kárpát-medence a 21. században tanulása során kiemelt fejlesztési cél a nemzeti identitástudat erősítése.

2.6. Az 5 – 8. évfolyam hon- és népismeret kerettanterv

A hon- és népismeret tantárgy tartalmazza a népünk kulturális örökségére jellemző sajátosságokat, a kultúránk elemeit, illetve a néphagyományokat. Kialakítja és erősíti a nemzeti identitástudatot. Ismeretanyaga úgy van rendszerezve, hogy lehetőséget ad a magyar népi kultúra megismerésére, illetve a szociális érzékenység (például egymás elfogadása vagy a hagyományok tiszteletének) kialakítására. A néphagyományok az emberi értékek hordozói, így ismeretük az általános műveltség részét képezik, emiatt fontos szerepe van a tárgy ismeretanyagának elsajátításában. A tanulási folyamat erősíti a kultúránk és a nemzeti értékeink megbecsülését. Hozzájárul a közösséghez tartozás érzésének megtapasztalásához.

3. A 2020-AS NEMZETI ALAPTANTERV KULCSKOMPETENCIÁI

A 2020-as Nemzeti Alaptanterv hét kompetenciaterületet határoz meg, amelyeket az Európai Unió által ajánlott kulcskompetenciákból kiindulva fogalmaztak meg a hazai sajátosságokat figyelembe véve. Ezek az általános kompetenciák a tanulási – tanítási folyamat során változó mértékben fejlődnek és épülnek a megszerzett tudásra. A kulcskompetenciák a következők: a tanulás kompetenciái; a kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi); a digitális kompetenciák; a matematikai, gondolkodási kompetenciák; a személyes és társas kapcsolati kompetenciák; a kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái; munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák (Nemzeti Alaptanterv, 2020). Ezek mellett a földrajz tanítása kapcsán az interkulturális kompetencia szerepe is jelentős. Ez a Nemzeti Alaptantervben meghatározott kulcskompetenciák között ugyan nem szerepel, viszont a földrajzi tananyagok tartalmából adódóan fejlesztése kiemelt jelentőséggel bír.

A kultúra átfogóbb megismerésére készített feladatokban három kulcskompetencia, illetve az interkulturális kompetencia fejlesztése jelenik meg elsősorban. Ezeket a kompetenciákat a következőkben röviden bemutatom, ismertetem néhány gondolatban a tantervi elvárásokat, illetve, hogy mely feladattípusokban jelennek meg.

3.1. A kommunikációs kompetenciák

A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi kommunikáció képessége) magukban foglalják az érzések, a fogalmak, a gondolatok, a vélemények kifejezését és értelmezését, valamint azt a képességet, hogy nyelvileg megfelelően és kreatívan be tudunk kapcsolódni a társadalmi – és kulturális tevékenységekbe (az oktatásba – képzésbe, a munkába, a családi életbe, a szabadidős tevékenységekbe) (Makádi, 2015). A kommunikációs kompetenciák tantervi előírásai között szerepelnek hallott és olvasott szövegértéssel, szövegalkotással, nyelvhasználattal kapcsolatos elvárások. Rendelkezik egy megfelelő szókinccsel, ismeri a nyelvtani szabályokat, illetve az írott nyelv jellemzőit. Képes a különböző üzenetek írásbeli és szóbeli közlésére, a szóbeli információk meghallgatására és megértésére, különböző típusú szövegek olvasására, illetve írásbeli szövegek, adatok, fogalmak keresésére, gyűjtésére és megértésére. Nyitott a sokféleség iránt, magabiztos a megszólalások és a szereplések terén, törekszik az esztétikus kifejezőmódra (Katona, 2020).

A feladatok között vannak olyanok, ahol a tájszólások, tájszavak, nyelvjárások megismerésén keresztül bővíthetik a szókincsüket. Emellett a szövegértés fejlesztése is számos feladatban megjelenik.

3.2. A kreativitás, a kreatív alkotás, az önkifejezés és a kulturális tudatosság kompetenciái

A kreativitás, a kreatív alkotás, az önkifejezés és a kulturális tudatosság kompetenciái röviden összefoglalva tulajdonképpen a különböző, korának megfelelő művészeti alkotások létrehozására, befogadására való képességet jelenti. Ki tudja magát fejezni a művészeti eszközök segítségével. Ismeri a kultúrája főbb elemeit, illetve fontosnak tartja az értékek, hagyományok ápolását. Elfogadó a kiemelkedő teljesítményekkel, életművekkel, elismeri a kiemelkedő személyiségek, feltalálók eredményeit. Érdekesnek és értékesnek tartja a kultúra sokféle kifejezőmódját. Tiszteletben tartja a szellemi tulajdonokhoz fűződő jogokat (Katona, 2020).

Az egész dolgozat fő vonala a kulturális tudatosság fejlesztési lehetőségei – leginkább földrajzi tartalmakon keresztül – de megjelennek más tantárgyi kapcsolatok is. Ez a kompetencia minden feladatban jelen van sok összetevőjén keresztül.

3.3. A személyes és társas kapcsolati kompetenciák

A szociális és állampolgári kompetenciák (a 2012-es Nemzeti alaptantervben még így szerepelt) magukba foglalják a viselkedés minden olyan formáját, amely arra teszi képessé az embert, hogy harmonikusan éljen, beilleszkedjen közösségekbe, hatékony és építő módon vegyen részt a társadalmi és szakmai életben (különösen az egyre sokszínűbbé váló és folyton változó társadalomban), továbbá – szükség esetén – tudja kezelni, megoldani a konfliktusokat (Makádi, 2015). A tanterv elvárja személyes és társas kapcsolati kompetenciák kapcsán, hogy a tanuló képes legyen együttműködni társaival az iskolában és azon kívül, önként vállaljon feladatokat, lássa, hogy a közösség tagjai felelősek egymásért. Képes a véleményét megfogalmazni társadalmat érintő kérdésekben. A hagyományok megismerésével kialakul az országhoz, nemzethez, Európához tartozás tudata, mely reális alapokon és ismereteken nyugszik. Ezt a kompetenciát három tényező befolyásolja: az egyén személyisége, a családi háttér, illetve az iskolai környezet. Ezeken belül szerepet játszik, hogy a tanuló mennyire rendelkezik pozitív önértékeléssel, képes-e másokat elfogadni, milyen a szülei szociális hozzáállása, milyen a viszonyuk. Az iskolai környezetben az iskolai légkör, a tanárok szerepe, kooperatív tanulási formák alkalmazása határozza meg leginkább (Katona, 2020).

A feladatokat a nemzeti identitástudat erősítése végig kíséri. Emellett a különböző társadalmi csoportok megismerésére irányuló feladatok fejlesztik.

3.4. Az interkulturális kompetenciák

A földrajztanítás-tanulás szempontjából beszélni kell egy olyan kompetenciaterületről, amelyet az európai uniós kulcskompetenciarendszer ugyan nem emel ki, azonban a mai gyors, globális népességkeveredés és információterjedés időszakában különösen fontos (Makádi, 2015). A földrajz az egyik bázis tantárgya az interkulturális kompetencia fejlesztésének, mivel különböző népeket és kultúrákat ismertet meg a diákokkal. A tananyaghoz illeszkedő társadalmak megismerésére azért van szükség, hogy kialakuljon a tanulóknak annak a képessége, hogy hogyan kell összehasonlítani a saját kultúrájukkal, összefüggéseket tudjanak keresni (hasonlóságokat, különbségeket). Ezek által lesznek képesek valamilyen társadalmi csoport (pl. kisebb közösség, kultúra, társadalom) megfigyelésére, magyarázására, értelmezésére. Kiemelt cél, hogy nyitottak legyenek a különböző kultúrák megismerésére, kritikus szemmel tudják értékelni a saját és az attól eltérő kultúrák világképét, működését. A kultúrának vannak könnyen észrevehető, tudatos és rejtett elemei is. A tudatos elemek között szerepelnek az illem, a viselkedés, a nyelv és a hagyományok. A rejtett elemeket a fiatalok szocializációs folyamat során sajátítják el. Ezeket mondhatnánk nem tudatos elemeknek is, hiszen olyan mélyen ivódnak bele az emberekbe, hogy addig észre sem veszik, míg nem találkoznak valakivel, akinek a kultúrája teljesen eltér az általa megszokottól. Ilyen elemek például a vallás, a gondolkodási minták, a nemi szerepminták vagy a nevelésről alkotott elképzelések. Ezen kompetencia fejlesztése megköveteli a változatos módszereket a tananyag feldolgozására (Makádi, 2015).

A feladatok között az interkulturális kompetencia fejlesztése a Kárpát-medence területén élő népcsoportok és kultúrájuk megismerésével történik.

4. KUTATÁS A MAGYAR KULTÚRA MEGISMERÉSÉNEK, A HAZASZERETET, A NEMZETI IDENTITÁSTUDAT ERŐSÍTÉSÉNEK IGÉNYÉRŐL

4.1. A kutatás módszere

A kutatás kvantitatív módszerrel történt, ezen belül is online kérdőíves kikérdezés formájában. Az űrlapokat a Google Forms felületén hoztam létre és különböző online portálokon osztottam meg. Összesen három darabot készítettem, melyekben a jelenleg is tanító földrajztanárok véleménye mellett a kutatás további célcsoportjai a 7 – 10. évfolyamon tanuló diákok, illetve szüleik voltak.

Az űrlapok felépítését tekintve először az általános adatokat kérdeztem a kitöltőre vonatkozóan, majd ezt követően két fő irányvonala volt a kérdéseknek. Az egyik azzal foglalkozott, hogy fontos - e, szükséges - e bizonyos témákról beszélni az iskolában. Ilyenek voltak például a hazaszeretet, a nemzethez tartozás érzése és ezek erősítése, a néprajz, illetve hagyományörzés tanulása.

A három kérdőív második részében már volt némi különbség. A tanároknak és szülőknek szólóban arra irányultak a kérdések, hogy milyen keretek között kellene ezekkel a témákkal foglalkozni, esetleg milyen tantárgyak tanulása, tanítása során kerülhetnek elő. Ezt követően, hogy mely évfolyamokon kellene a fejlesztésnek történnie, illetve, hogy szerintük milyen témákkal kapcsolatosan lehetne ezzel foglalkozni.

Ezzel szemben a tanulói kérdéssorban az szerepelt, hogy milyen módszerekkel tanulnának, dolgoznának fel szívesen ilyen jellegű témákat. Ezután képeket kaptak – amelyeken valamilyen nevezetes épületek, tárgyak voltak láthatók – és a látvány alapján kellett megnevezniük azt a települést, amit eszükbe juttat. Végül pedig arra voltam kíváncsi, hogy honnan tudták, ismerték fel ezeket.

A kitöltőre vonatkozó adatok megadása után szereplő fő kérdések a kutatás alátámasztását szolgálták. Többségében zárt kérdéseket tartalmazott a kérdőív, de van néhány nyílt végű is. Valamennyi zárt kérdés esetében 5 fokú Likert-skálán kellett a véleményét jelölni, amelyek kiegészültek egy „nem kíván” vagy „nem tud” a kitöltő válaszolni lehetőséggel. A kérdőív végén volt módjuk a válaszadóknak személyes hozzáfűzést intézni a témához.

A kutatási kérdésem az volt, hogy van-e igény az előzőekben már felsorolt témakörök tanulására, tanítására. A hipotézis, melyet felállítottam arra irányult, hogy erre szükség van.

A kutatás azt a cél szolgálta, hogy minél inkább megismerjem a tanulókat, szüleiket, valamint a földrajztanárok véleményét a nemzeti identitástudat kialakítása, hagyományörzés, népszokások témakör fontosságával kapcsolatban. Mindezt annak érdekében, hogy a kérdőívekre adott visszajelzésekre építve, az azokból nyert információkat felhasználva, olyan programterveket készíthessek, amely a felsorolt témákat tevékenykedtető módon, az interdiszciplinaritást szem előtt tartva képesek az ismeretszerzésen túl a készség- és kompetenciafejlesztés területén is támogatni a gyermekek tanulását.

A következőkben a különböző kérdőívek kérdései és az azokra adott válaszok bemutatása olvasható. Először a tanári, majd a szülői és végül a tanulói kérdéssorokra adott visszajelzések elemzése látható.

Ezek után, a dolgozat harmadik nagyobb egysége, a kutatási eredmények alapján létrehozott tevékenységek leírását tartalmazó programtervek kerülnek bemutatásra.

4.2. A tanári kérdőívekre adott válaszok

A tanári kérdőívet összesen 31, jelenleg aktív földrajztanár töltötte ki, 8 férfi és 23 nő. A válaszadók átlagosan tanítással eltöltött éveinek száma 18,5 év. A következő kérdések az iskolával voltak kapcsolatosak, ahol a kitöltő tanít. Először a település típusára, majd a település elhelyezkedésére kérdeztem rá. Ezt követően az iskola típusára, végül pedig arra, hogy hanyadik évfolyamokon tanít a tanár. A kitöltők többsége (17 fő) városban tanít, 8 fő a fővárosban, 3 – 3 fő pedig megyeszékhelyen, vagy faluban, községben. Az iskolák, melyekben a résztvevők tanítanak többségében Pest megyében találhatóak, de 1 – 1 válasznál megjelent Békés, Csongrád – Csanád, Hajdú – Bihar és Nógrád megye is. Tizenkét tanár általános iskolában tanít, öt 8 osztályos gimnáziumban, kilenc 4 vagy nyelvi előkészítő 5 osztályos gimnáziumban, öt pedig szakiskolában, szakközépiskolában. Az évfolyamonkénti eloszlásra körülbelül fele-fele arányban érkeztek általános iskolásokat, illetve középiskolásokat tanítók.

Az általános adatok felvételét követően a hazaszeretettel, nemzethez tartozás érzésének erősítésével, a néphagyományokkal, az anyanyelvvel, a hungarikumokkal kapcsolatban kérdeztem a résztvevőket. A 7. és 8. kérdésben (1. melléklet) különböző elemeket soroltam, melyekről azt gondoltam, hogy a témához tartoznak. Ezek kapcsán arra voltam először kíváncsi, hogy a kitöltő szerint mennyire fontosak (3. ábra), másodszor pedig, hogy a válaszadó szerint mennyire szükséges ezekről az iskolában beszélni (4. ábra). A válaszukat 5 fokú Likert-skálán kellett jelölniük, ahol az 1 azt jelentette, hogy egyáltalán nem fontos, nem szükséges, az 5 pedig azt, hogy nagyon fontos, szükséges. Ezen felül lehetőség volt arra is, hogy a kitöltő a

0-val jelölt opciót válassza, ami jelentése: nem tud, nem kíván válaszolni adott elemre. A beérkezett válaszok átlagai láthatók a következő diagramokon:

3. ábra: Az „Ön szerint mennyire fontosak az alábbiak?...” kérdésre adott válaszok átlaga (saját szerk.)

4. ábra: „Mennyire szükséges, hogy az iskolában beszéljünk a következőkről?...” kérdésre adott válaszok átlaga (saját szerk.)

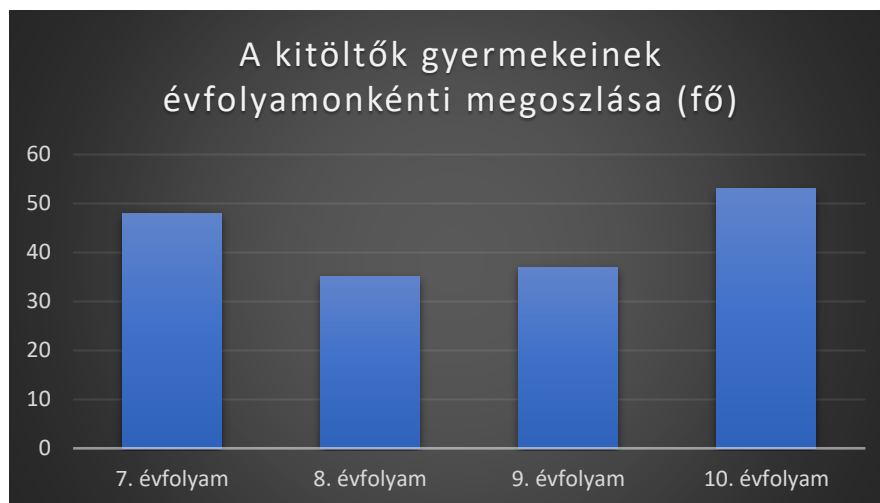
Ahogy a 3. és 4. ábrán olvasható, a válaszadók többsége szerint szükséges és fontos a magyar kultúrát megismerni, a hazaszeretetet és a nemzethez tartozás érzését erősíteni, a hagyományokat ápolni, tisztelni, egymás elfogadásáról beszélni, illetve az anyanyelvünket ismerni. A 3. ábrán jól látszik, hogy az anyanyelv ismerete nagyon fontos a kitöltők szerint,

illetve egymás elfogadása is, melyet a 4. ábra is alátámaszt. A néprajz tanulása átlagosan 4,25-es értékelést kapott, mely azt jelenti, hogy kellene ugyan foglalkozni vele, de kevésbé hangsúlyosan, mint az előzőekkel. A hagyományok őrzéséről, ápolásáról, tiszteletéről átlagosan a válaszadók 80,6%-a gondolja azt, hogy szükséges vagy fontos tárgyalni. A hazaszeretet, nemzeti identitástudat erősítése kapcsán már jobban megoszlanak a vélemények, de többség szerint (75,8%) szükség van rá. Ezekben a kérdésekben azok véleményét vettem alapul, akik 4-est vagy 5-öst jelöltek.

Arra a nyílt végű kérdésre, hogy mely tantárgyak tanítása, tanulása során kerülhet elő a téma, nagyon változatos válaszokat adtak a kitöltők, de legtöbbször a magyar nyelv és irodalom, a történelem, illetve a földrajz tantárgyakat említették meg. A 10. kérdés (1. számú melléklet) azzal foglalkozott, hogy milyen keretek között kellene foglalkozni ezen témákkal. Itt több választ is meg lehetett jelölni. Többségében a tanórákon vagy iskolán kívüli programokon (45,1%) esetleg tematikus napok vagy hetek keretében (45,1%) lehetőségeket választották. 32,2% gondolja azt, hogy a szakköri foglalkozásokon, illetve 22,5% szerint a fakultáció keretein belül kellene ezekre sort keríteni. A kérdőívben még további két pont szerepelt. Az egyikben arra kértem a kitöltőket, hogy soroljanak fel a hazaszeretet, a nemzeti identitástudat erősítésére, a kultúra mélyebb megismerésére alkalmas témaköröket, mely szintén egy nyílt végű kérdés volt. Az itt kapott válaszokat felhasználtam a feladatok kitalálása során. Végezetül arra voltam kíváncsi, hogy melyik évfolyamokon kellene fejlesztésnek történnie az adott témákban, ahol több lehetőség is megjelölhető volt. A válaszok azt mutatják, hogy 5. évfolyamtól 12. évfolyamig mindenhol történhetne ilyen jellegű fejlesztés.

4.3. Szülői kérdőívek eredményeinek bemutatása

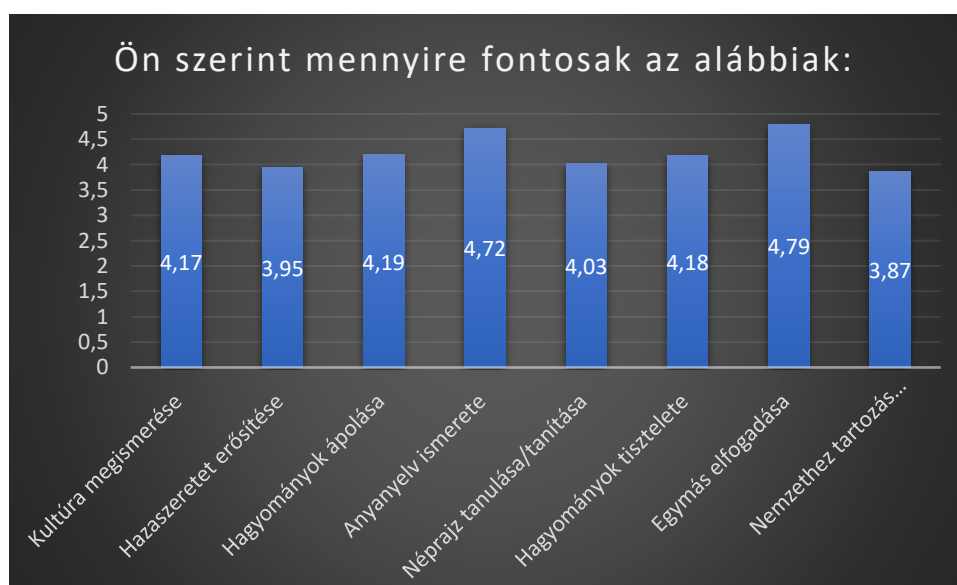
A szülői kérdőív a tanárihoz hasonlóan épült fel. Olyan szülőknek szólt, akiknek van(nak) jelenleg 7 – 10. évfolyamon tanuló gyermeke(i). A szülői kérdőívet 102 fő töltötte ki, amelyből 31 férfi és 71 nő. Többségük 40 – 49 éves, 23 fő 30 – 39 év közötti, 25 fő kora pedig 50 – 59 év. Megye szerinti eloszlásukat tekintve 74 kitöltő Pest, tizenegyen Győr-Moson-Sopron, kilencen Nógrád, két-két kitöltő Szabolcs-Szatmár-Bereg, Veszprém, Jász-Nagykun-Szolnok és Komárom-Esztergom megye területén él. Lakóhelyük típusa szerint 45,1% városi, 27,4% a fővárosban, 18,6% faluban vagy községben, illetve 8,9% - a megyeszékhelyen él. Ezen információk után arról kérdeztem őket, hogy gyermeke(i) hányadik évfolyamon tanul(nak). A következő diagram (5. ábra) az erre adott válaszok megoszlását mutatja.

5. ábra: A „Gyermeke, gyermekei hányadik évfolyamon tanulnak jelenleg?” kérdésre adott válaszok megoszlása (saját szerk.)

A következő kérdés arra vonatkozott, hogy a gyermekek milyen iskolatípusba járnak. A válaszok alapján 23 gyermek jár 6 osztályos gimnáziumba, tizenheten 8 osztályos gimnáziumba, 25 fő szakiskolába vagy szakközépiskolába, 58 fő 4 vagy nyelvi előkészítő 5 osztályos gimnáziumba és végül ötvenen általános iskolában tanulnak.

Az általános részt követően a tanári kérdőívben is szereplő a 7. és 8. kérdés következett (2. melléklet). A szülői visszajelzések között nagyobb volt a szórás, de összességében így is elmondható, hogy szerintük is fontos és szükséges lenne beszélni a kultúráról, egymás elfogadásáról, hazaszeretetről, nemzethez tartozás érzéséről. A beérkezett válaszok és azok átlaga a következő két diagramon (6. és 7. ábra) látható.

6. ábra. Az „Ön szerint mennyire fontosak az alábbiak...? kérdésre érkezett válaszok átlaga (saját szerk.)

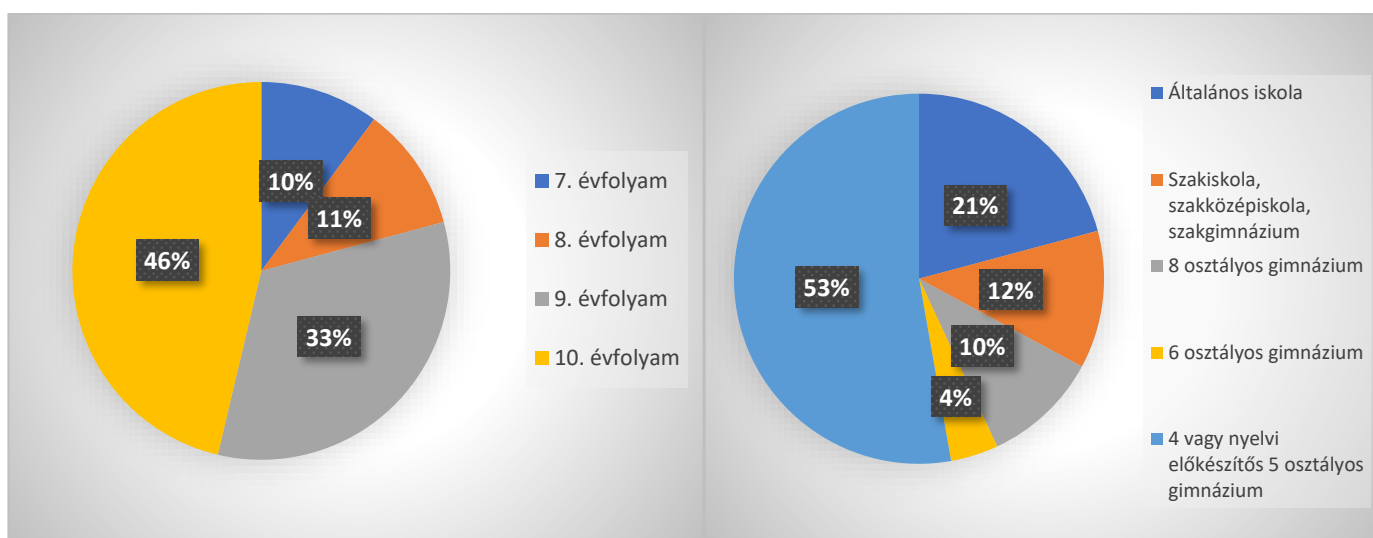
7. ábra: „Mennyire szükséges, hogy az iskolában beszéljünk a következőkről...?” kérdésre érkezett válaszok átlaga (saját szerk.)

Átlagosan a kitöltők 55,9%-a gondolja úgy, hogy a magyar hagyományok őrzésével, ápolásával és tiszteletével fontos, szükséges foglalkozni (5. és 6. ábra). Az egymás elfogadása kapcsán egyöntetű válasz, hogy nagyon is helye lenne az iskolai témák között. A néprajz tanulását átlagosan 3,78-ra ítélték, tehát kevésbé gondolják fontosnak, ami egybecseng a tanári reakciókkal. A hazaszeretet, nemzeti identitástudat erősítésének kérdéséről csupán 12,2% gondolja azt, hogy nem kell velük foglalkozni.

Ezt követően azt kérdeztem a szülőktől, hogy hol lenne szükséges ezekről a témákról beszélni. Több válaszlehetőséget is megjelölhettek, nem volt olyan opció, ami egyértelműen népszerűbbnek bizonyult volna, mint a többi a kitöltők körében. A szülők többsége szerint (52,9%) tematikus napok, hetek keretében lehetne erre sort keríteni. A második legtöbb válasz (48%) arra érkezett, hogy tanórák keretein belül lenne szükséges ezekkel a témákkal foglalkozni. 39,2% szavazott arra, hogy az iskolán kívüli programokon kellene ezeket erősíteni. A fakultációra és a szakköri foglalkozásokra 4,9%-ban, illetve 5,8%-ban érkeztek voksok, mely jóval kevesebb, mint a tanári válaszok esetén. Arra, hogy mely évfolyamokon kellene fejlesztésnek történnie, itt is egyértelmű, hogy minden évfolyamon helye lenne ötödiktől tizenkettedikig. Végül az utolsó kérdés arra vonatkozott, hogy a kitöltők szerint mely tantárgyak tanítása során kerülhetne szóba. Minden tantárgy neve előfordult, de legnagyobb számban a történelem és a földrajz órákat írták be a szülők.

4.4. Tanulói kérdőívek eredményeinek bemutatása

A tanulói kérdőív 7 – 10. évfolyamra járó diákoknak készült, felépítése hasonlít a tanári és szülői kérdőívhez. A tanulói kérdőívre érkezett válaszokat használtam fel leginkább a fejlesztéshez szükséges feladatok kitalálásához. A tanulói kérdőívre 216 válasz érkezett, a kitöltők között 112 lány és 104 fiú volt. A lakóhelyüket tekintve 50,9% városban él, 29,6% a fővárosban, 11,5% faluban vagy községben, illetve 8% megyeszékhelyen. Az aktuális évfolyamukról és intézményük típusáról is nyilatkozni kellett a tanulóknak. Ezekre a kérdésekre érkezett válaszokat a következő kördiagram foglalja össze (8. ábra).

8. ábra: A „Hányadik évfolyamon tanulsz most?” és a „Milyen iskolában tanulsz?” kérdésekre adott válaszok megoszlása (saját szerk.)

A diagramról (8. ábra) leolvasható, hogy többségében 4, vagy nyelvi előkészítő 5 osztályos gimnáziumba járók, más szempontból pedig főleg 10. évfolyamosok töltötték ki a kérdőívet. A következő kérdés arra vonatkozott, hogy mennyire tanulnának szívesen az alábbiakról: néphagyományok, népszokások, hazaszeretet, hungarikumok, néprajz, magyar kultúra, más népek kultúrája. A véleményüket egy 5 fokú Likert-skálán kellett jelölniük. A beérkezett válaszokat vettem alapul az átlagok kiszámolásához, melyekből a „nem tud” vagy „nem kíván válaszolni” lehetőségekre érkezett eredményeket kihagytam. Ezeket az eredmények a 9. ábrán láthatók.

9. ábra: A felsoroltak közül melyikkel kapcsolatos tartalmakról hallanál szívesen? kérdésre adott válaszok megoszlása (saját szerk.)

Az ábráról leolvasható, hogy a leginkább más népek kultúrája érdekli őket, a második legnépszerűbb a hungarikumok, harmadik helyen a néphagyományok, népszokások állnak. Ezeket követi a magyar kultúra, majd a hazaszeretet, végül legkevésbé vonzó a néprajz témakörét találták.

Ezt követően arról kérdeztem őket, hogy hogyan és miként dolgoznák fel nagyobb lelkesedéssel ezeket a témaköröket. A felsoroltak között szerepelt az olvasással; a tanári magyarázattal; videók, képek segítségével; játékos formában; iskolán kívüli programmal; beszélgetésekkel; helyszín megismeréssel, bejárással; beöltözéssel, előadással; zenével, verssel vagy egyéb módon. Erre a kérdésre érkezett válaszokat legfőképpen a feladattípusok kitalálásához használtam fel, hogy a lehető leginkább a tanulók igényeihez igazodjanak. Legtöbbször a videók, képek segítségével szeretnék a témáról tanulni, illetve játékos formában. Emellett sok szavazat érkezett arra is, hogy helyszínek megismerésével, bejárásával ismerkednének meg a kultúra különböző elemeivel.

A kérdőív második felében arra voltam kíváncsi, hogy melyik települések jutnak eszükbe a mellékelt képekről (3. számú melléklet 7 – 11. kérdései). Ez egy nyílt végű kérdés volt, így ők tudták beírni azt, amire asszociálnak a képek láttán, amelyek között hungarikumok, világörökségi helyszínek szerepeltek. Döntő többségében helyesen nevezték meg a keresett településeket, de természetesen akadtak hibás válaszok és volt, aki nem írt be semmit, így vélhetően semmilyen előzetes ismerettel nem rendelkezik róla. A válaszok, vagy éppen azok hiánya rámutatott arra, hogy szükség van ilyen jellegű fejlesztésre, hiszen sokan néhány igen

ismert hungarikum földrajzi elhelyezésével sincsenek tisztában (pl. makói hagyma, szegedi PICK szalámi).

A kérdőívet azzal a kérdéssel zártam, hogy amelyik képről tudta, hogy hova köthető, arról hol hallott. Természetesen több lehetőséget is megjelölhettek. Sok válasz érkezett arra, hogy járt már ott vagy az iskolában tanult róla. Ezeket követte, hogy a szülei meséltek róla, majd a sor végét az interneten olvasta vagy a televízióban látta opció zárta.

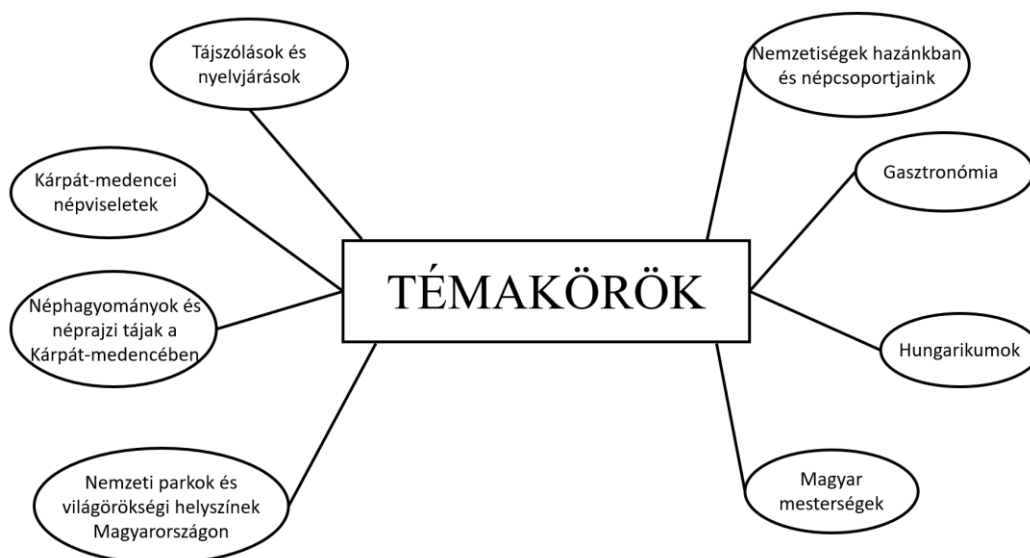
4.5. Rövid összegzés

A kérdőívek eredményeit bemutatva látjuk, hogy a kitöltők nagy része szerint fontos és szükséges lenne magyar kultúráról, magyar hagyományokról, hungarikumokról beszélni, a hazaszeretetet, nemzethez tartozás érzését erősíteni. A kutatás elején felállított hipotézisem beigazolódott, illetve a kutatási kérdés is megválaszolásra került. A feladatok kitalálása során sok segítséget nyújtottak a beérkezett válaszok, mind a témákat, mind pedig a feladattípusokat illetően. Néhány szöveges megjegyzés is érkezett az űrlapok tartalmáról, melyek többségében arra utaltak, hogy ezt minél több tanárral összefogva kellene megvalósítani az iskolai kereteken belül, hogy a lehető legátfogóbb képet kapják a tanulók a témakörökről. Ez is alátámasztja azt, hogy érdemes lenne tanórán kívüli programokban is gondolkodni, hiszen egyik tantárgy óraszám sem annyira magas, hogy ezekkel a témakörökkel mélyebben tudjunk foglalkozni tanórai keretek között. A folyamatok sokszor összetettek, egymástól nem független tényezők alakítják, melyeket csak a többirányú körüljárás után érthetünk meg igazán. A tevékenységek kitalálásakor különösen fontos volt ezen szempont érvényesülése.

5. PROGRAMTERVEK

5.1. A programtervek elkészítésének folyamata

A programtervek elkészítése során először azt gondoltam végig, hogy milyen témakörök feldolgozására lenne szükség, illetve, hogy a kérdőívek kérdéseire érkezett válaszok alapján mire lenne igény a kutatásban részt vevők részéről. A 10. ábrán látható nyolc témakör került végül a fókuszba.

10. ábra: A programtervek témakörei (saját szerk.)

Minden témakör megismeréséhez egy-egy 30 perces programtervet állítottam össze, amelyek segítségével a tanulók egy átfogó képet kaphatnak az aktuális résztémáról. Fontos szempont volt, hogy ezeket tanórákon, szakköri foglalkozásokon, fakultáción, tematikus napokon és heteken egyaránt használni lehessen, illetve akár külső helyszínen (pl. múzeumban) is különböző foglalkozások alapjául szolgálhasson.

A feladatok kitalálása során tanulói aktivitásra törekedtem és a kompetenciafejlesztési célokat is szem előtt tartottam. A tevékenységek egyéni, páros vagy akár csoportmunkában is elvégezhetők. A megoldáshoz szükséges időintervallumok 5, 10, illetve 15 percre tehetők, így akár egyben, de akár elemenként is felhasználhatók, sőt a különböző témakörök feladatai kombinálhatók. A feladattípusokat tekintve széles a spektrum, amin dolgoztam. Vannak például rövid, saját választ igénylő feladatok, párkeresős, sorbarendezős típusúak, adott tulajdonság alapján csoportba, halmazba sorolós feladatok is. Ezek mellett szerepel térképen megjelölt pontokhoz képek kiválasztása is, illetve puzzle és igaz-hamis jellegű is.

A feladatok a LearningApps felületén és papíralapon is elkészültek. A LearningApps tankockái könnyen elérhetők linkek és QR-kódok segítségével, de akár online tanyagokba is beágyazhatók. Azért választottam az online felületet is, mert nem csak interaktív részvételt igényelnek, hanem az önálló tanulásra és ismeretszerzésre is alkalmasak, hiszen egyből visszajelzést ad a megoldásokra. A papíralapú feladatoknál egyszerűbb a csoportmunka koordinálása, valamint a feliratok térképen történő elhelyezése vagy a puzzle darabkáinak összeillesztése a hagyományos módon motiválóbba és szemléletesebb lehet a gyerekek számára. A feladatok célja a kultúra megismerésén túl az érdeklődés felkeltése, a megismerésre való nyitottság kialakítása volt.

A következőkben bemutatom az elkészített programterveket, melyek iránymutatóként szolgálnak a fentebb megfogalmazott fejlesztési célok megvalósítása érdekében. Az itt szereplő feladatok szabadon variálhatók, attól függően, hogy épp milyen témakörrel foglalkozunk vagy mit szeretnénk fejleszteni.

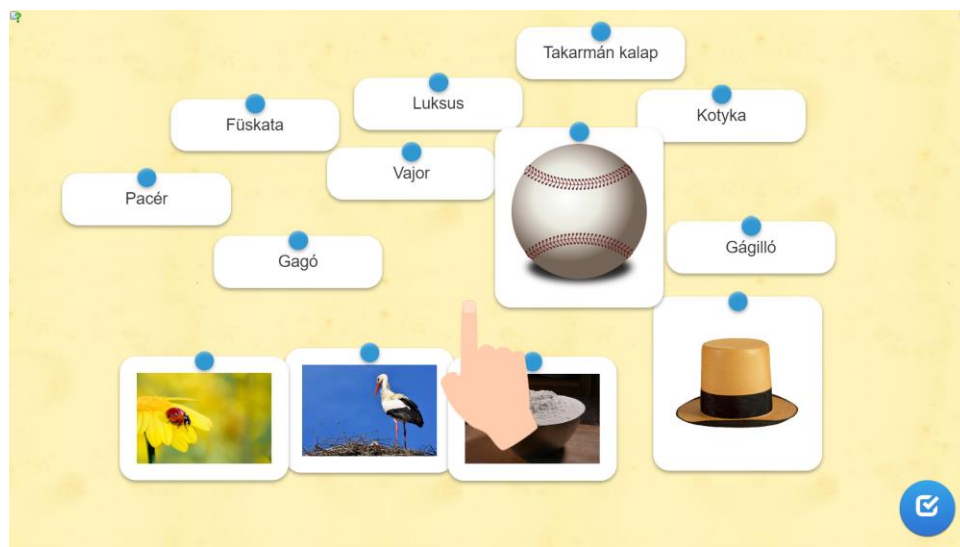
A nyolc résztéma programterveit egy-egy táblázatban foglaltam össze, amelyben a tevékenységek elvégzésének becsült időtartama, a feladat címe, a gyermekek számára megfogalmazott utasítás, valamint a kidolgozott feladat online elérhetősége látható. Amennyiben nem LearningApps-ben készült feladatról van szó, a mellékletben tekinthető meg annak kidolgozása, így a táblázatban csak a megfelelő mellékletre való utalás van feltüntetve.

5.2. Tájszólások és nyelvjárások

A feladatok elsődleges célja a kommunikációs kompetencia és a kulturális tudatosság fejlesztése.

Idő-tartam	Feladat címe	Feladat utasítása	Online elérhetőség vagy mellékletszám
5 perc	Mit is jelent?	Párosítsd a tájszavakat a megfelelő jelentéssel!	 https://learningapps.org/watch?v=p8rts9pfc22
10 perc	Melyik területre jellemző?	A leírások alapján találd ki, hogy melyik megye területén járhatunk! Karikázd be a jó megoldást!	4. számú melléklet
10 perc	Hol mondják így?	Csoportosítsd az alábbi szavakat aszerint, hogy hol mondják így őket!	 https://learningapps.org/watch?v=p47uf9w8t22
5 perc	Mi az? (11. ábra)	Párosítsd a képeket a hozzájuk tartozó megfelelő fogalommal!	 https://learningapps.org/watch?v=piiyikz1322

1. táblázat. Tájszólások és nyelvjárások programterv (saját szerk.)

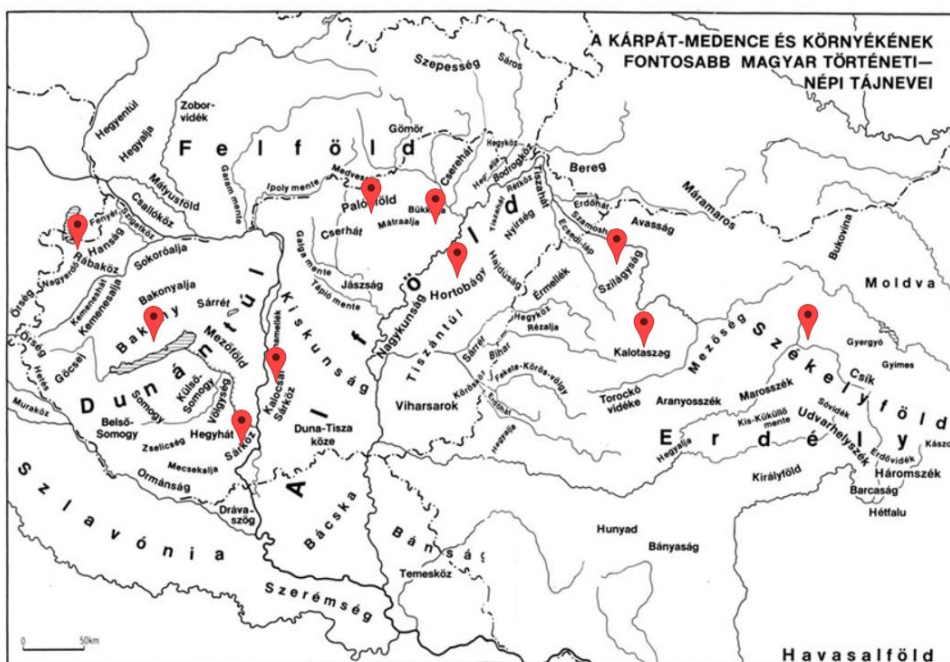
11. ábra: A „Mi az?” című feladat nyitóképe a LearningApps felületén (saját felvétel)

5.3. A Kárpát-medencei népviseletek

A kulturális tudatosság kompetenciáit fejleszti.

Idő-tartam	Feladat címe	Feladat utasítása	Online elérhetőség vagy mellékletszám
15 perc	Ki hol él? (12. ábra)	Párosítsd a néprajzi tájakhoz a megfelelő viseletet!	 https://learningapps.org/watch?v=p4aoidqbn22
10 perc	Miből áll?	Keresd meg a népviselet részeit a betűhálóban! Vízszintesen, függőlegesen, illetve átlósan is szerepelnek szavak.	 https://learningapps.org/watch?v=pbr18qaic22
5 perc	Női vagy férfi?	Rendezd a megfelelő halmazokba a viselet részeit aszerint, hogy női vagy férfi viselet!	 https://learningapps.org/watch?v=pas0f2wbk22

2. táblázat. A Kárpát-medencei népviseletek programterve (saját szerk.)

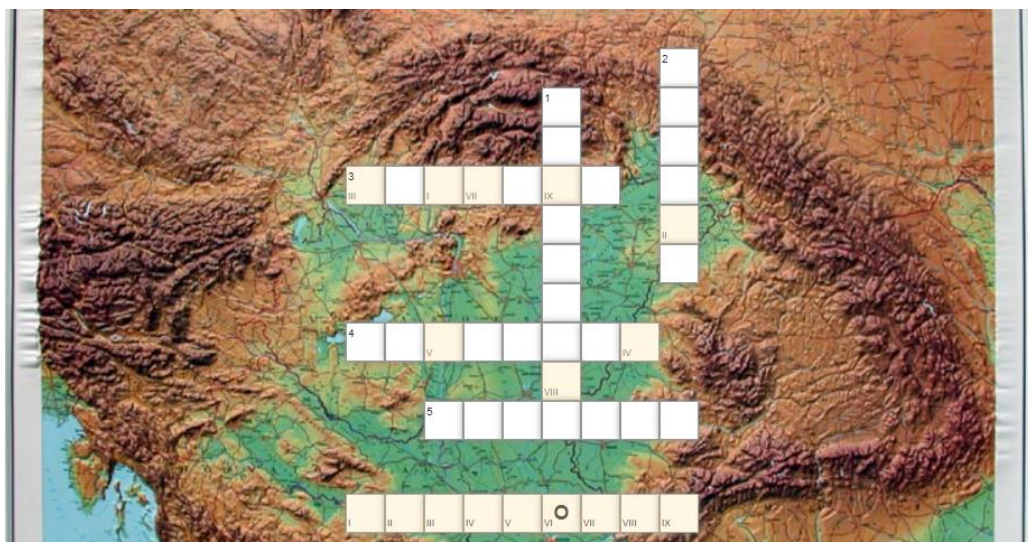
12. ábra: A „Ki hol él?” című feladat nyitóképe a LearningApps felületén (saját felvétel)

5.4. Néphagyományok és népszokások a Kárpát-medencében

A kulturális tudatosságot és a kommunikációs kompetencia fejlesztése a feladatok fő célja.

Idő-tartam	Feladat címe	Feladat utasítása	Online elérhetőség vagy mellékletszám
10 perc	Jeles napok, népszokások (13. ábra)	Oldd meg a keresztrejtvényt, amelyben a magyar népszokásokról és jeles napokról van szó! Ezt követően, ahol lehet, mondd meg, hogy melyik megoldás melyik településre jellemző leginkább napjainkban!	 https://learningapps.org/watch?v=peb9ofx4522
10 perc	Igaz vagy hamis?	Döntsd el az állításokról a térkép segítségével, hogy igazak vagy hamisak!	5. számú melléklet
10 perc	Melyik népszokás?	Rakd ki a puzzle kockák képeit és mondd meg, melyik jellemző magyar népszokást ismered fel rajta!	6. számú melléklet

3. táblázat. Néphagyományok és népszokások a Kárpát-medencében programterve (saját szerk.)

13. ábra: A „Jeles napok, népszokások” című feladat nyitóképe a LearningApps felületén (saját felvétel)

5.5. Hungarikumok

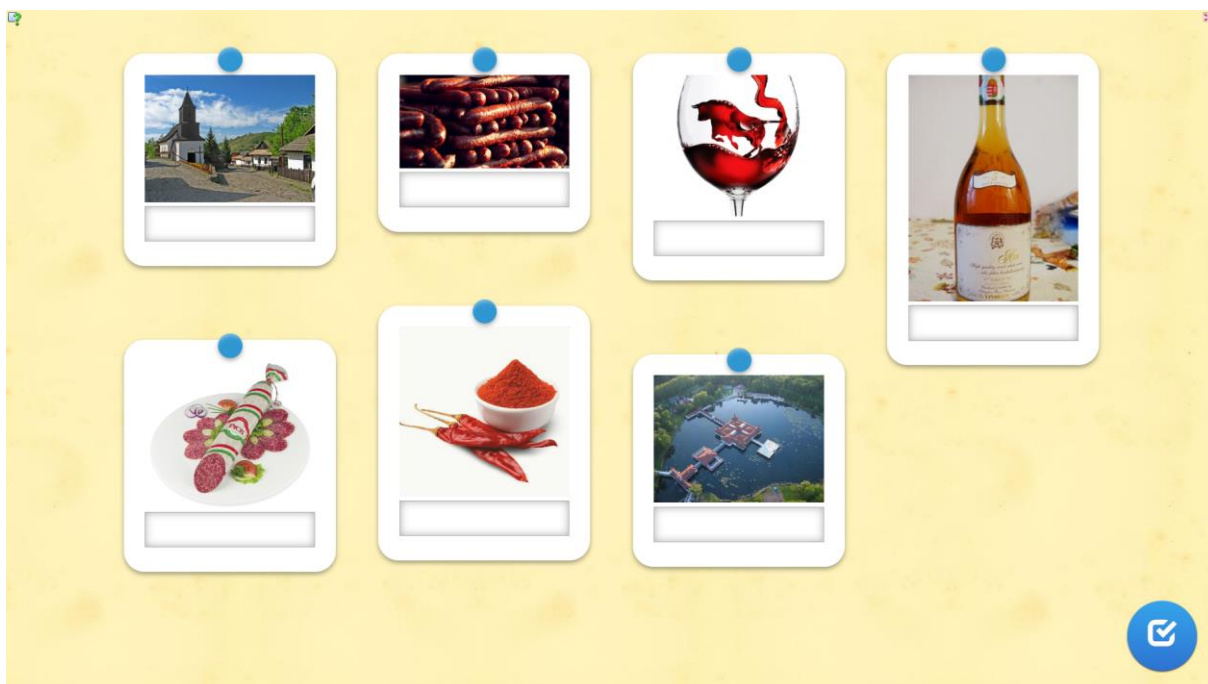
A programterv a kulturális tudatosságot fejlesztő feladatokat tartalmaz elsősorban.

Idő-tartam	Feladat címe	Feladat utasítása	Online elérhetőség vagy mellékletszám
20 perc	Szabadulószo- ba (14. ábra)	Oldd meg a feladatokat, mely a hungarikumokról szól! Ha legfeljebb 20 percen belül teljesíted, sikeresen kijutottál a szabaduló szobából!	 https://view.genial.ly/637a72c295c5b400116cbbc3/presentation-hungarikumok
5 perc	Hungarikum - e?	Húzd a megfelelő csoportba attól függően, hogy hungarikum - e vagy sem!	 https://learningapps.org/watch?v=p0ib4izya22
5 perc	Hova köthető? (15. ábra)	A képek alapján nevezd meg, melyik településhez köthető az adott hungarikum!	 https://learningapps.org/watch?v=prdoyn38j22

4. táblázat. Hungarikumok programterv (saját szerk.)

14. ábra: A „Szabadulószo-
ba” című feladat nyitóképe a Genially felületén (saját felvétel)

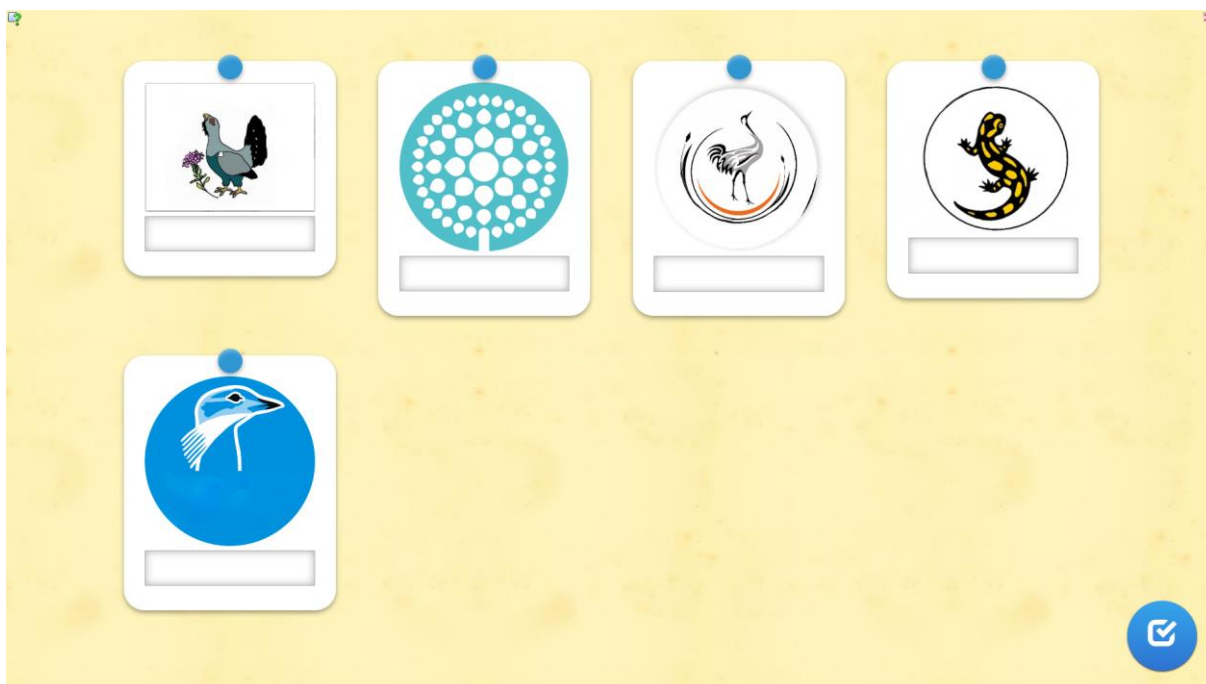
15. ábra: A „Hova köthető?” című feladat nyitóképe a LearningApps felületén (saját felvétel)

5.6. Nemzeti parkok és világörökségi helyszínek a Magyarországon

A kulturális tudatosságot, illetve a matematikai, gondolkodási kompetenciákat fejlesztő feladatok láthatóak a következő programtervben:

Idő-tartam	Feladat címe	Feladat utasítása	Online elérhetőség vagy mellékszám
5 perc	Totó	Töltsd ki a totót!	7. számú melléklet
5 perc	Sorrend	Adott tulajdonságok alapján állítsd sorrendbe a nemzeti parkokat!	 https://learningapps.org/watch?v=pgfzkbeia2 https://learningapps.org/watch?v=py77xiaaj2
5 perc	Melyik nemzeti park címere? (16. ábra)	Nevezd meg a nemzeti parkot címere alapján!	 https://learningapps.org/watch?v=pdcn5ecdc22
5 perc	Hol helyezkedik el?	A felsorolt világörökségi helyszínek az ország melyik részén találhatóak? Dunántúlon, a Duna – Tisza közén vagy a Tiszántúlon?	 https://learningapps.org/watch?v=pzzq7gqgt22
10 perc	Hol járunk?	Rakd ki a puzzle - őket, majd állapítsd meg, hogy melyik világörökségi helyszín látható a képen!	8. számú melléklet

5. táblázat. Nemzeti parkok és világörökségi helyszínek a Magyarországon programterv (saját szerk.)

16. ábra: A „Melyik nemzeti park címere?” című feladat nyitóképe a LearningApps felületén (saját felvétel)

5.7. Nemzetiségek hazánkban és népcsoportjaink

A kulturális tudatosság, a személyes és társas kapcsolati kompetenciák fejlesztését célzó feladatok következnek:

Idő-tartam	Feladat címe	Feladat utasítása	Online elérhetőség vagy mellékletszám
15 perc	Nemzetiségek hazánkban	A leírások alapján mondd meg, hogy melyik nemzetiségre vonatkoznak a leírások!	 https://learningapps.org/watch?v=ptp8x0byn22
15 perc	Kire jellemző és hol élnek?	A leírások alapján találd ki melyik jellegzetes kárpát - medencei népcsoportról van szó, illetve, hogy melyik néprajzi táj területén élnek!	 https://learningapps.org/watch?v=pp025u0st22

6. táblázat. Nemzetiségek hazánkban és népcsoportjaink programterv (saját szerk.)

5.8. Gasztronómia

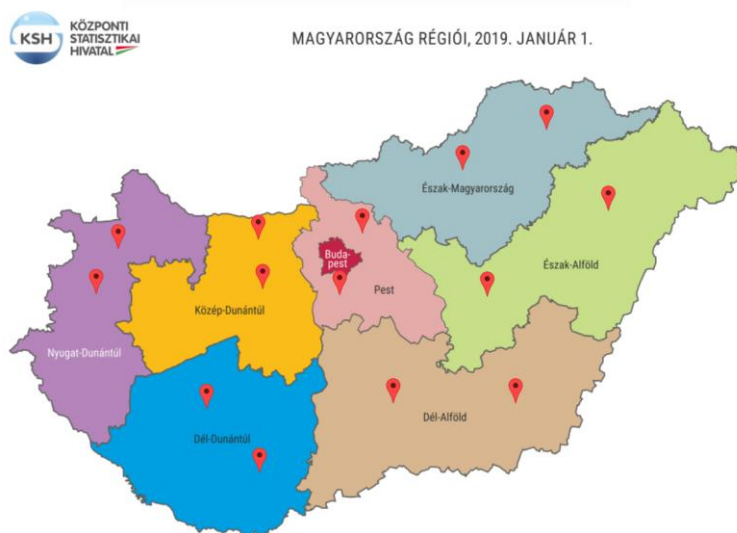
A kulturális tudatosság kompetencia fejlesztését célzó feladatok a Gasztronómia programtervben:

Idő-tartam	Feladat címe	Feladat utasítása	Online elérhetőség vagy mellékletszám
10 perc	Hol eszik?	Csoportosítsd az ételeket aszerint, hogy a legjellemzőbben hol fogyasztják őket!	 https://learningapps.org/watch?v=pga8fi0j322
10 perc	Melyik régióra jellemző? (17. ábra)	Párosítsd az ételeket a térképen jelölt pontokkal aszerint, hogy melyik régióban a legjellemzőbb a fogyasztásuk!	 https://learningapps.org/watch?v=p9gy1ffmk22
10 perc	Miből készül?	Párosítsd össze az ételeket a hozzávalójukkal!	 https://learningapps.org/watch?v=pq2vft06a22

7. táblázat. Gasztronómia programterv (saját szerk.)

52

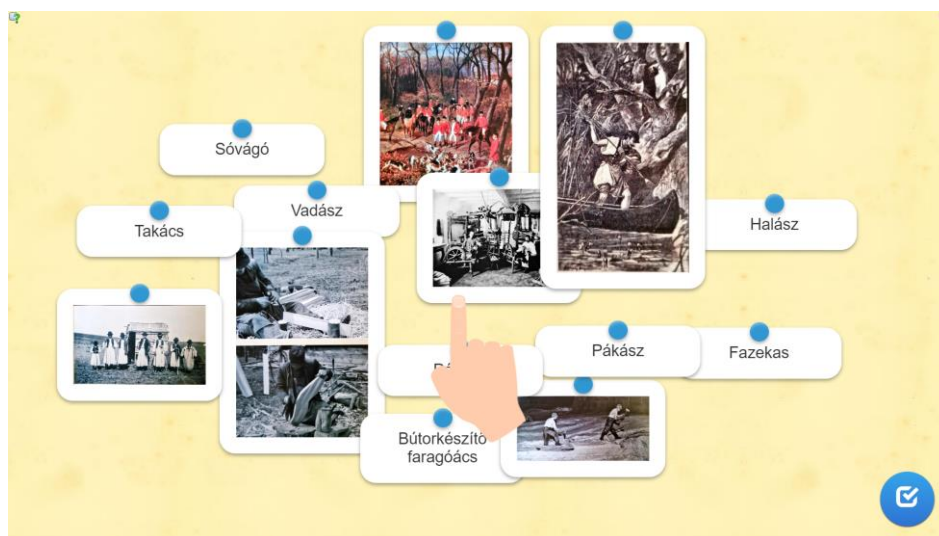
17. ábra: A „Melyik régióra jellemző?” című feladat nyitóképe a LearningApps felületén (saját felvétel)

5.9 Magyar mesterségek

A magyar mesterségek programterv feladatai leginkább a kulturális tudatosság kompetenciáit fejlesztik.

Idő-tartam	Feladat címe	Feladat utasítása	Online elérhetőség vagy mellékletszám
5 perc	Vetéstől a kenyérig	Állítsd időrendi sorrendbe az állításokat, aszerint hogy a folyamatban hol helyezkednek el!	 https://learningapps.org/watch?v=pvi7je76223
10 perc	Mi a foglalkozása? 1.	A leírások alapján találd ki melyik foglalkozásról van szó! Párosítsd a leíráshoz a megfelelő fogalmat!	 https://learningapps.org/watch?v=p4r36rb3k23
5 perc	Kit őriz?	Keresd meg az összetartozókat!	 https://learningapps.org/watch?v=pn2rij13323
10 perc	Mi a foglalkozása? 2. (18. ábra)	Párosítsd a képeket a megfelelő foglalkozással!	 https://learningapps.org/watch?v=pn0cmo4dk23

8. táblázat: Magyar mesterségek programterv (saját szerk.)

18. ábra: A „Mi a foglalkozása? 2.” című feladat nyitóképe a LearningApps felületén (saját felvétel)

ÖSSZEGZÉS ÉS JÖVŐBENI TERVEK

A kutatás rávilágított arra, ami egyben a munkám motivációja is volt, hogy a földrajz tantárgy tanításán belül csak felszínesen előkerülő témák, mint a népművészet, néprajz, világörökség, hungarikumok, érdekesek lehet a tanulók és a pedagógusok számára. Ezen kívül, mivel a tárgyalt témák több tudományterülethez egyaránt kapcsolódnak, érdemes lenne erősíteni a különböző tantárgyak közötti együttműködést. Jó alkalom lehet erre például egy témanap, témahét vagy egy projektfeladat, de érdemes lenne iskolán kívüli programokon (például tanulmányi kirándulások során múzeumok foglalkozásain) erősíteni a tantárgyi kapcsolatokat.

Az elméleti háttér több részből állt, melyek mindegyike részletesebb tárgyalást is megérdemelne, azonban ezek jelen dolgozat fő irányvonalán túlmutatnak, így igyekeztem egy általános képet nyújtani azokról. Ezek mellett törekedtem arra, hogy számos tantervi kapcsolódását, illetve a kompetenciafejlesztésben betöltött szerepét is bemutassam a témakörnek.

A kérdőívekben tanárok, tanulók és szülők véleményét egyaránt megkérdeztem. A kielemezésük során arra jutottam, hogy – bár különböző módon, de érdekli a téma a kitöltőket, a tanárok szívesen tanítanak vagy a diákok esetében örömmel tanulnának róla.

A feladatok kidolgozásánál törekedtem a sokszínűsésre, a játékoságra, de ugyanakkor a tudás fejlesztésére is. Ugyan a tevékenységek sok témakört érintenek, de rengeteg lehetőség rejlik még a teljes témában a magyarság múltjából, hírességeiből, hagyományaiból adódóan további kisebb egységek kidolgozására.

A nemzeti identitástudat kialakulásának szakaszai az otthoni alapok után az iskolai évekre tehetők, ezért biztató, hogy a visszajelzések alapján befogadónak bizonyultak a tanulók és a tanárok is ezek erősítésére. A programtervek kipróbálása folyamatban van, az eddigi tapasztalatok alapján a gyermekek szívesen foglalkoznak vele, de egyelőre nem volt még olyan számú kipróbálás, amit statisztikai szempontból érdemes lenne vizsgálni. A közeljövőben szeretném minél több iskolával felvenni a kapcsolatot, hogy ki tudjam kipróbálni a feladatokat, illetve javítani tudjam a tanulók visszajelzései alapján. Ezt követően szeretném néhány múzeummal felvenni a kapcsolatot, hogy a programterveket ott is kipróbálhassam, esetleg a későbbiekben állandó múzeumpedagógiai foglalkozásokká alakítanám azokat. Ezek mellett napjainkban egyre nagyobb szerephez jutó táncházmozgalom programjain is tervezem bemutatni a programokat. Az ezeken a helyeken szerzett tapasztalatok a jelenlegi feladatok

javítását, továbbfejlesztését, valamint további programtervek kidolgozását egyaránt támogatni tudnák. A későbbiekben szeretném ezeket a tanítási gyakorlatomba is beemelni.

A dolgozatomat Sebő Ferenc népzenekutató gondolataival zárom:

*„A hagyományt nem ápolni kell, hisz nem beteg. Nem őrizni kell, mert nem rab.
Hagyományaink csak akkor maradhatnak meg, ha megéljük őket!” (Sebő Ferenc)*

IRODALOMJEGYZÉK

Balassa Iván – Ortutay Gyula 1980.: *Magyar néprajz*. Corvina Kiadó. Békécsaba ([link](#))

Barna Gábor 2011.: *Népi kultúra – nemzeti kultúra nemzeti identitás. A népi kultúra szerepe a nemzeti kultúra és a magyar identitás megszerkesztésében*. In: Jankovics József – Nyerges Judit (szerk.): *Kultúra és identitás. A VI. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszus plenáris előadásai*, Nemzetközi Magyarorságtudományi Társaság, Budapest, pp. 66-86. ([link](#))

Csepeli György 1998.: *Nemzet a lelkekben – Nemzeti identitás a világ 23 országában*. Kritika, 35. 9. sz. 3-6. ([link](#))

Dancs Katinka 2016.: *A nemzeti identitás értelmezése és vizsgálatának lehetőségei általános iskolások körében*. Magyar Pedagógia, 116. évf. 4. szám pp. 403-425. ([link](#))

dr. Katona Nóra 2020.: *Kiemelt kompetenciaterületek*. Eszterházy Károly Katolikus Egyetem. Eger. ([link](#))

László János 2005.: *A történetek tudománya*. Új Mandátum Könyvkiadó. Budapest.

dr. Makádi Mariann 2015.: *Kompetenciafejlesztő földrajztanítás*. Eötvös Loránd Tudományegyetem TTK FFI Földrajztudományi Központ. Budapest. ([link](#))

Nagy József 2000.: *XXI. század és a nevelés*. Osiris Kiadó. Budapest.

Ortutay Gyula 1982.: *Magyar Néprajzi Lexikon (ötödik kötet)*. Akadémia Kiadó. Budapest.

Pereces Ágnes 2010.: *Múzeumpedagógia*. Jókai Mór Általános Iskola, Budapest. ([link](#))

Tőzsér Anett 2020.: *A Kárpát-medencei magyar lakosság identitásának jellemzői*. Polgári Szemle, 16. évf., 4 – 6. szám, pp. 327-342. ([link](#))

További források:

- (1) 2012. évi XXX. törvény a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról (<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200030.tv>) (2022. szeptember 4.)
- (2) A hungarikumok hivatalos weboldala (www.hungarikum.hu) (2022. szeptember 4.)
- (3) UNESCO hivatalos weboldala (<https://unesco.hu/hu>) (2022. szeptember 4.)
- (4) <https://mek.oszk.hu/02700/02789/html/6.html>

Földrajz kerettanterv az általános iskolák 7–8. évfolyamára (2020) – Oktatási Hivatal, Budapest. 20 p. ([link](#))

Földrajz kerettanterv a gimnáziumok 9–10. évfolyamára (2020) – Oktatási Hivatal, Budapest. 21 p. ([link](#))

Hon – és népismeret kerettanterv az általános iskolák 5–8. évfolyamára (2020) – Oktatási Hivatal, Budapest. 10 p. ([link](#))

Nemzeti Alaptanterv (2020). Magyar Közlöny. 2020. január 31. ([link](#))

Természettudomány kerettanterv az általános iskolák 5–6. évfolyamára (2020) – Oktatási Hivatal, Budapest. 19 p. ([link](#))

A mellékletekben található képek forrása:

- 3. számú melléklet képeinek forrása:
 - 7. kérdés: Castallum Hotel Hollókő ([link](#))
 - 8. kérdés: The hungarian paprika weboldala ([link](#))
 - 9. kérdés: Tompos Pince és Vendégház facebook oldala ([link](#))
 - 10. kérdés: A Pick hivatalos weboldala ([link](#))
 - 11. kérdés: Magyar nemzeti értékek és hungarikumok szövetségének weboldala ([link](#))
- 5. számú melléklet képeinek forrása:
 - A kép forrása: Hon – és népismeret 6. (NAT 2020)
- 6. számú melléklet képeinek forrása:
 - 1.: Betlehemezés – Wikipédia ([link](#))
 - 2.: Tompos Pince és Vendégház facebook oldala ([link](#))
 - 3.: Hollókő hivatalos weboldala ([link](#))
 - 4.: Szállás.hu ([link](#))
 - 5.: Krónika online weboldala ([link](#))
 - 6.: Felvidék ma weboldala ([link](#))
- 8. számú melléklet képeinek forrása
 - Tólos Tamara: *Színezd ki Magyarországot!*

MELLÉKLETEK

1. számú melléklet

Tanári kérdőív

Kedves Kitöltő!

Kovács Petra vagyok, az Eötvös Loránd Tudományegyetem matematika - földrajz tanári szakos hallgatója. Tudományos Diákköri dolgozatomban azt vizsgálom, hogy a földrajzi tartalmakon keresztül hogyan lehet a kultúránkat, hagyományainkat jobban megismerni; a hazaszeretetet, illetve a nemzethez tartozás érzését erősíteni.

A kérdőívemben jelenleg aktív földrajztanárok véleményét szeretném kikérni.

A kérdőív kitöltése anonim és legfeljebb 5 percet vesz igénybe.

Köszönöm, ha kitöltésével segíti a dolgozatom sikerességét!

***Kötelező**

1. Neme *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ Nő
- ☐ Férfi
- ☐ Nem kívánok válaszolni.

2. Hány éve tanít? *

3. Milyen típusú településen van az iskola, ahol tanít? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ Főváros
- ☐ Megyeszékhely
- ☐ Város
- ☐ Falu, község

4. Melyik megyében tanít? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ Bács - Kiskun
- ☐ Baranya
- ☐ Békés
- ☐ Borsos- Abaúj - Zemplén
- ☐ Csongrád - Csanád
- ☐ Fejér
- ☐ Győr - Moson - Sopron
- ☐ Hajdú - Bihar
- ☐ Heves
- ☐ Jász - Nagykun - Szolnok
- ☐ Komárom - Esztergom
- ☐ Nógrád
- ☐ Pest
- ☐ Somogy
- ☐ Szabolcs - Szatmár - Bereg
- ☐ Tolna
- ☐ Vas
- ☐ Veszprém
- ☐ Zala
- ☐ Nem Magyarországon tanítok.

5. Ha az előző kérdésnél azt az opciót választotta, hogy nem Magyarországon tanít, akkor mely országban dolgozik tanárként?

6. Milyen iskolatípusban tanít? *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- ☐ Általános iskola
- ☐ 6 osztályos gimnázium
- ☐ 8 osztályos gimnázium
- ☐ 4 vagy nyelvi előkészítő 5 osztályos gimnázium
- ☐ Szakiskola, szakközépiskola
- ☐ Egyéb: _____

7. Hányadik évfolyamon/évfolyamokon tanít? *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- ☐ 7. évfolyam
☐ 8. évfolyam
☐ 9. évfolyam
☐ 10. évfolyam
☐ Egyéb: _____

8. Ön szerint mennyire fontosak az alábbiak: *

Soranként csak egy oválist jelöljön be.

	0 - Nem kívánok válaszolni/Nem tudom	1 - egyáltalán nem fontos	2 - kevéssé fontos	3 - fontos is, meg nem is	4 - fontos	5 - nagyon fontos
Kultúra megismerése	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hazaszeretet erősítése	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hagyományok ápolása	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Anyanyelv ismerete	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Néprajz tanulása/tanítása	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hagyományok tisztelete	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Egymás elfogadása	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nemzethez tartozás érzésének erősítése	☐	☐	☐	☐	☐	☐

9. Mennyire szükséges, hogy az iskolában beszéljünk a következőkről? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

	0 - Nem tudom./Nem kívánok válaszolni.	1 - egyáltalán nem szükséges	2 - kevésbé szükséges	3 - szükséges is, meg nem is	4 - szükséges	5 - nagyon szükséges
A magyar kultúráról	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hazaszeretetről	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hagyományőrzésről	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Néprajzról	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nemzethez tartozás érzéséről	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Egymás elfogadásáról	☐	☐	☐	☐	☐	☐

10. Mely tantárgy/tantárgyak tanítása során kerülhet elő? *

11. Hol kellene tanítani? *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- ☐ Tanórákon
☐ Iskolán kívüli programokon
☐ Tematikus napok/hetek keretében
☐ Szakköri foglalkozásokon
☐ Fakultáció keretein belül
☐ Egyéb: _____

12. Soroljon fel olyan témákat, amelyek Ön szerint alkalmasak lehetnek az előzőekben felsoroltak fejlesztésére! *

13. Milyen évfolyamokon történjen a fejlesztés? *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- ☐ 5 - 6. évfolyamon
☐ 7 - 8. évfolyamon
☐ 9 - 10. évfolyamon
☐ 11 - 12. évfolyamon

14. Ha egyéb észrevétele van a témával kapcsolatban, amire a kérdések nem tértek ki, kérem, ossza meg velem!

2. számú melléklet

Szülői kérdőív

Kedves Kitöltő!

Kovács Petra vagyok, az Eötvös Loránd Tudományegyetem matematika - földrajz tanári szakos hallgatója. Tudományos Diákköri dolgozatomban azt vizsgálom, hogy a földrajzi tartalmakon keresztül hogyan lehet a kultúránkat, hagyományainkat jobban megismerni; a hazaszeretetet, illetve a nemzethez tartozás érzését erősíteni.

A kérdőívemben 7 - 10. évfolyamos gyermekek szüleinek véleményét szeretném kikérni.

A kérdőív kitöltése anonim és legfeljebb 5 percet vesz igénybe.

Köszönöm, ha kitöltésével segíti a dolgozatom sikerességét!

***Kötelező**

1. Neme *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ Nő
☐ Férfi
☐ Nem kívánok válaszolni.

2. Kora *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

☐ 20 - 29

☐ 30 - 39

☐ 40 - 49

☐ 50 - 59

☐ 60 - 69

☐ 70 -

3. Melyik megye területén él? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

☐ Bács - Kiskun

☐ Baranya

☐ Békés

☐ Borsod - Abaúj - Zemplén

☐ Csongrád - Csanád

☐ Fejér

☐ Győr - Moson - Sopron

☐ Hajdú - Bihar

☐ Heves

☐ Jász - Nagykun - Szolnok

☐ Komárom - Esztergom

☐ Nógrád

☐ Pest

☐ Somogy

☐ Szabolcs - Szatmár - Bereg

☐ Tolna

☐ Vas

☐ Veszprém

☐ Zala

☐ Nem Magyarországon élek.

4. Ha az előző kérdésnél azt az opciót választotta, hogy nem Magyarország területén él, akkor mely ország területén lakik?

5. Lakóhelyének típusa *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ Főváros
- ☐ Megyeszékhely
- ☐ Város
- ☐ Falu, község

6. Gyermek, gyermekei hányadik évfolyamon tanulnak jelenleg? *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- ☐ 7. évfolyam
- ☐ 8. évfolyam
- ☐ 9. évfolyam
- ☐ 10. évfolyam

7. Gyermek, gyermeke milyen iskolatípusba jár? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ Általános iskola
- ☐ 6 osztályos gimnázium
- ☐ 4 vagy nyelvi előkészítő 5 osztályos gimnázium
- ☐ 8 osztályos gimnázium
- ☐ Szakiskola, szakközépiskola
- ☐ Egyéb: _____

8. Ön szerint mennyire fontosak az alábbiak: *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

	0 - Nem kívánok válaszolni/Nem tudom	1 - egyáltalán nem fontos	2 - kevéssé fontos	3 - fontos is, meg nem is	4 - fontos	5 - nagyon fontos
Kultúra megismerése	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hazaszeretet erősítése	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hagyományok ápolása	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Anyanyelv ismerete	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Néprajz tanulása/tanítása	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hagyományok tisztelete	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Egymás elfogadása	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nemzethez tartozás érzése	☐	☐	☐	☐	☐	☐

9. Mennyire szükséges, hogy az iskolában beszéljünk a következőkről: *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

	0 - Nem tudom./Nem kívánok válaszolni.	1 - egyáltalán nem szükséges	2 - kevéssé szükséges	3 - szükséges is, meg nem is	4 - szükséges	5 - nagyon szükséges
A magyar kultúráról	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hazaszeretetről	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hagyományőrzésről	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Néprajzról	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nemzethez tartozás érzéséről	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Egymás elfogadásáról	☐	☐	☐	☐	☐	☐

10. Ön szerint hol kellene tanítani? *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- ☐ Tanórákon
☐ Iskolán kívüli programokon
☐ Tematikus napok/hetek keretében
☐ Fakultáció keretein belül
☐ Szakköri foglalkozásokon
☐ Egyéb: _____

11. Melyik évfolyamokon kellene ezzel foglalkozni? *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- ☐ 5 - 6. évfolyam
☐ 7 - 8. évfolyam
☐ 9 - 10. évfolyam
☐ 11 - 12. évfolyam

12. Ha az iskolában kellene foglalkozni vele, akkor Ön szerint mely tantárgy/tantárgyak keretein belül kerülhetne szóba?

13. Ha egyéb észrevétele van a témával kapcsolatban, amire a kérdések nem tértek ki, kérem, ossza meg velem!

3. számú melléklet

Tanulói kérdőív

Kedves Kitöltő!

Kovács Petra vagyok, az Eötvös Loránd Tudományegyetem matematika - földrajz tanári szakos hallgatója. Tudományos Diákköri dolgozatomhoz szeretném a segítséged kérni, ha 7., 8., 9., vagy 10. évfolyamon tanulsz. A kutatásomban azt vizsgálom, hogy a földrajzi tartalmakon keresztül, hogyan lehetne a kultúránkat jobban megismerni. A kérdőív anonim és a kitöltés kb. 10 percet vesz igénybe.

Köszönöm, ha kitöltöd és ezzel segítesz nekem!

*Kötelező

1. Nemed *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

☐ Fiú

☐ Lány

2. Hányadik évfolyamon tanulsz most? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

☐ 7. évfolyam

☐ 8. évfolyam

☐ 9. évfolyam

☐ 10. évfolyam

3. Hol laksz? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

☐ Fővárosban

☐ Megyeszékhelyen

☐ Városban

☐ Faluban, községben

4. Milyen iskolában tanulsz? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

☐ Általános iskolában

☐ 6 osztályos gimnáziumban

☐ 8 osztályos gimnáziumban

☐ 4 vagy nyelvi előkészítő 5 osztályos gimnáziumban

☐ Szakiskolában, szaközépiskolában

☐ Egyéb: _____

5. A felsoroltak közül melyikkel kapcsolatos tartalmakról hallanál szívesen? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

	0 - Nem tudom./ Nem szeretnék válaszolni.	1 - Nem érdekel.	2 - Nem szívesen tanulnék róla.	3 - Tanulnék is róla, meg nem is.	4 - Szívesen tanulnék róla.	5 - Nagyon érdekel.
Néphagyományok, népszokások	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hazaszeretet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hungarikumok	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Néprajz	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Magyar kultúra	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Más népek kultúrája	☐	☐	☐	☐	☐	☐

6. Milyen tevékenységekkel dolgoznád fel szívesen a témát? *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- ☐ Olvasással
☐ Tanári magyarázattal
☐ Videók, képek segítségével
☐ Játékos formában
☐ Iskolán kívüli programmal
☐ Beszélgetésekkel
☐ Helyszín megismeréssel, bejárással
☐ Beöltözéssel, előadással (pl. egy népszokás eljátszása)
☐ Zenével, verssel
☐ Egyéb: _____

7. Melyik település jut eszedbe a képről? *

8. Melyik település jut eszedbe a képről? *

9. Melyik település jut eszedbe a képről? *

10. Melyik település jut eszedbe a képről? *

11. Melyik település jut eszedbe a képről? *

12. Amelyik városra ráismertél, azt honnan tudtad? *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

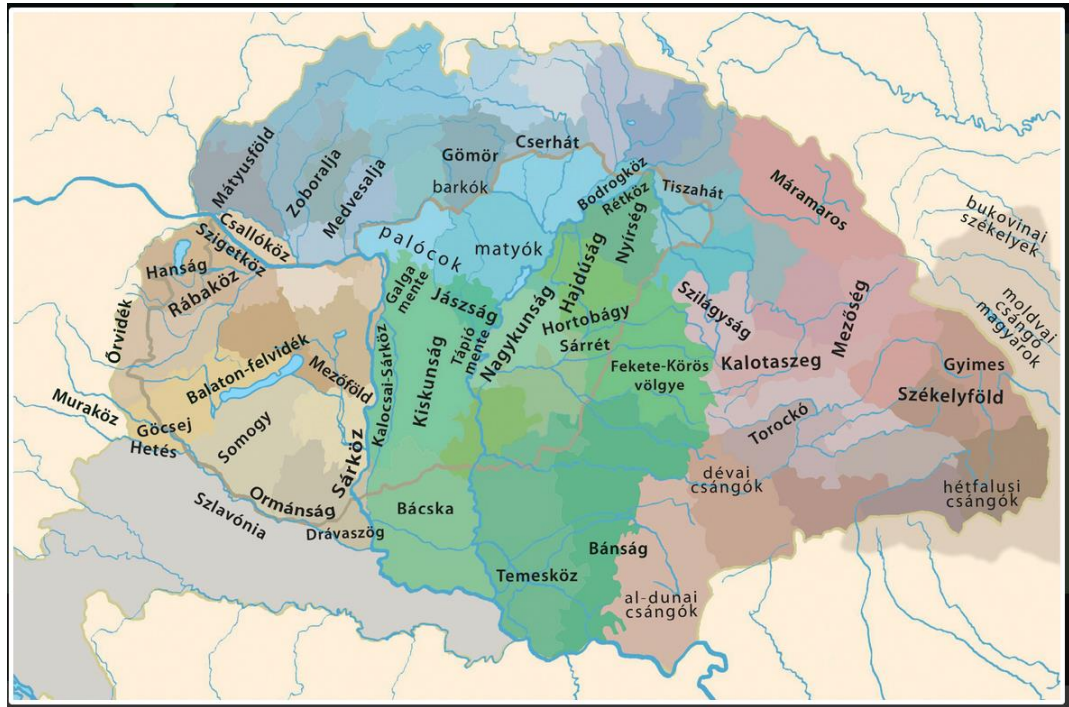
- ☐ Iskolában tanultál róla
- ☐ Tévében hallottál róla
- ☐ Interneten olvastál róla
- ☐ Jártál már ott
- ☐ Szüleidtől hallottál róla
- ☐ Egyéb: _____

13. Ha egyéb észrevételed van a témával kapcsolatban, amire a kérdések nem tértek ki, kérlek, osszd meg velem!

4. számú melléklet

Fő jellemzője az "ö" - zés.	Vas	Csongrád - Csanád	Veszprém	Nógrád
Az "a" hang helyett gyakran rövid "á"-t ejtenek.	Somogy	Győr – Moson - Sopron	Nógrád	Pest
Gyakori az "í"-zés (az "é" hangot az "í"-hez hasonlóan ejtik).	Borsod - Abaúj - Zemplén	Fejér	Zala	Hajdú - Bihar
Az "e"-t egy rövid "á"-hoz közelítve ejtik.	Somogy	Pest	Békés	Győr - Moson - Sopron
Gyakran ejtenek "ly" helyett "l"-t.	Komárom - Esztergom	Vas	Szabolcs - Szatmár - Bereg	Baranya

5. számú melléklet

- a) A Hajdúság a Duna – Tisza közén található.
- b) A moldvai csángók a Kárpátok vonulatán kívül élnek.
- c) Szlavónia, Drávaszög és az Ormánság a mai határokon kívül helyezkedik el.
- d) A Máramaros és a Kalotaszeg területén élők szomszédok.
- e) Somogy, Sárköz és Rábaköz a Dunántúl legismertebb néprajzi tájai.
- f) A matyók és a palócok a mai országhatárokon kívül élnek.
- g) A csallóköziek és a szigetköziek a mai Magyarország területén laknak.
- h) Nyírség, Nagyikunság és Sárrét a Tiszántúlon található.
- i) Többségében a vízpartok közelében alakultak ki és maradtak fent a néprajzi tájak.
- j) A Mezőföldet északról a Jászság, délről pedig Somogy fogja közre.

6. számú melléklet

Eszköz igény: 6 db 5 x 5 x 5 cm-es műanyag kocka

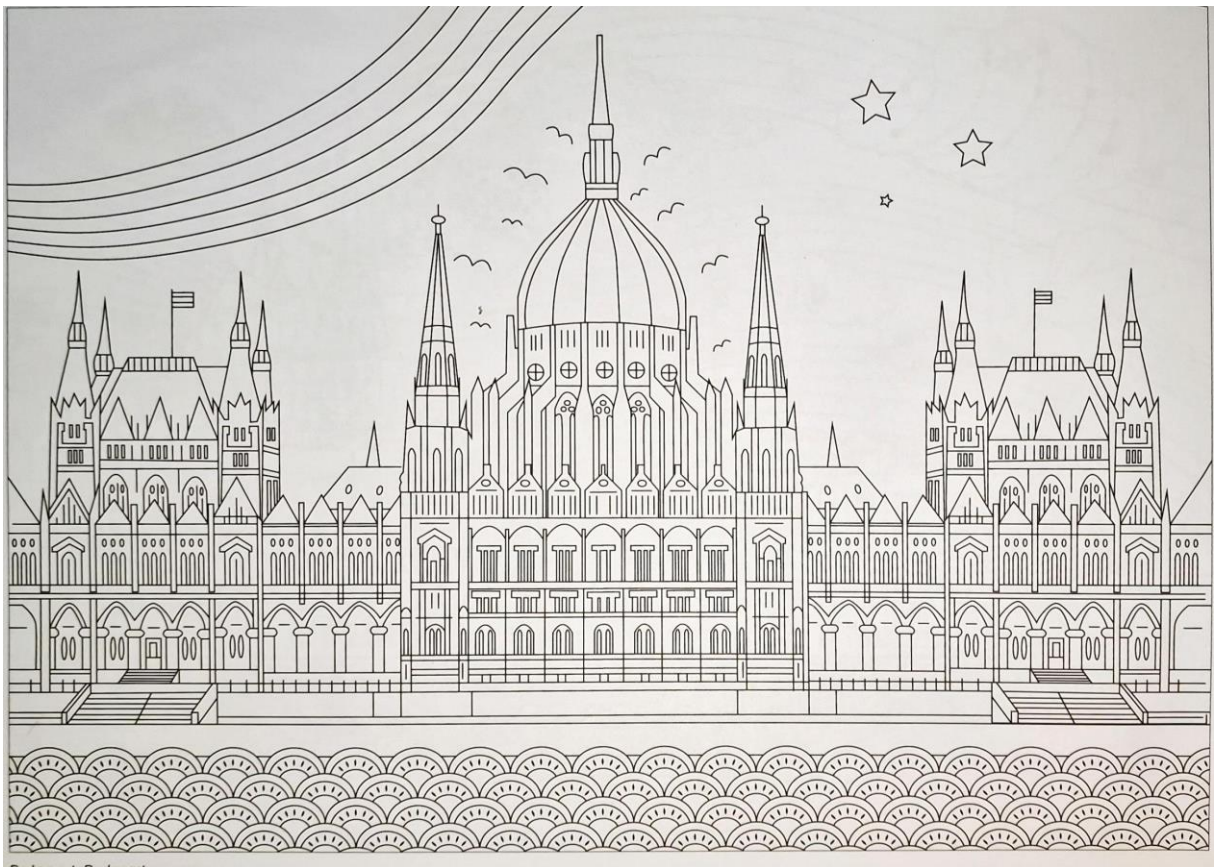
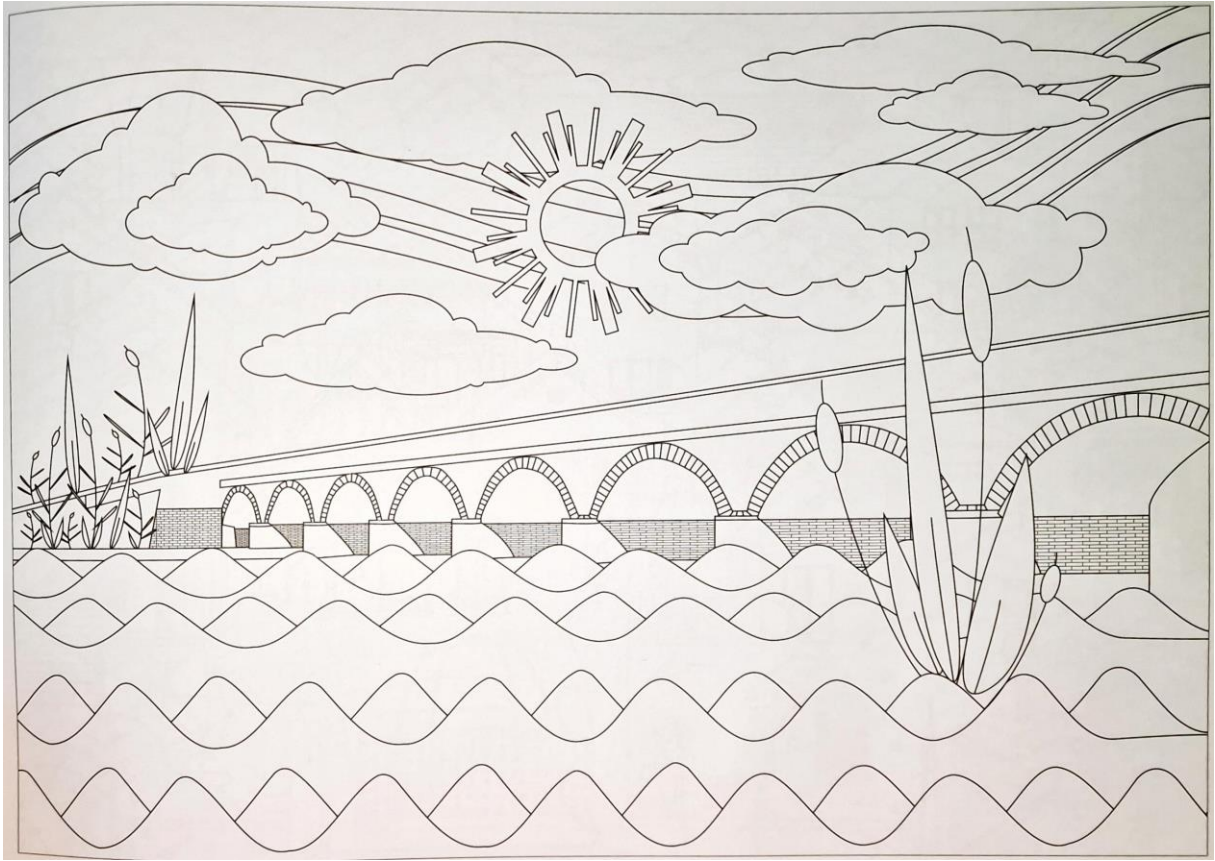

7. számú melléklet

Kérdés	1	2	X
1. Hány nemzeti park található hazánk területén?	7	10	4
2. Hány világörökségi helyszín található Magyarországon?	21	12	8
3. Melyik nem világörökségi helyszín?	Esztergomi Bazilika	Hortobágyi Nemzeti Park	Pannonhalmi Főapátság
4. Melyik nemzeti parkot alapították a legrégebben?	Fertő – Hanság Nemzeti Park	Hortobágyi Nemzeti Park	Kőrös – Maros Nemzeti Park
5. Mikor alapították az UNESCO Világörökségi Programját?	1972	1954	2001

8. számú melléklet

Parliament, Budapest